

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרָתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

אנחנו "מאמינים בני מאמינים" — האמונה קיימת בטבע של נשמות ישראל, ירושה לנו מאבותינו. לכן לא נדרשת התעוררות חדשה, שינוי והתהפכות שדורשים מאמץ, אלא רק התעוררות של הטבע היהודי שישן ומסתתר. לא אתערותא דלתתא במובן המקובל, אלא אמונה בה' ובשליח שהוא שולח לגאול את עם ישראל — יכולת לקבל את ההתעוררות של ה' מלמעלה לגאול את ישראל.

[מתוך השיעור 'קבלת השליחות']

וארא תשפ"ה

04 עז ושולם
גילוי דעת ביחס ל"עסקת החטופים"

06 קבלת השליחות
פרי הארץ פרשת שמות
התמודדות עם קשיי השליחות
והיחס הנכון אליה

19 משיח לישראל ולאומות
עיון בדברי רבי הילל על המשיח
רבי הילל מכין את הגלות
ומאמין בגאולה נסית

הסיפור החסידי
מחלה? סתם קדחת...
אדמו"ר הזקן

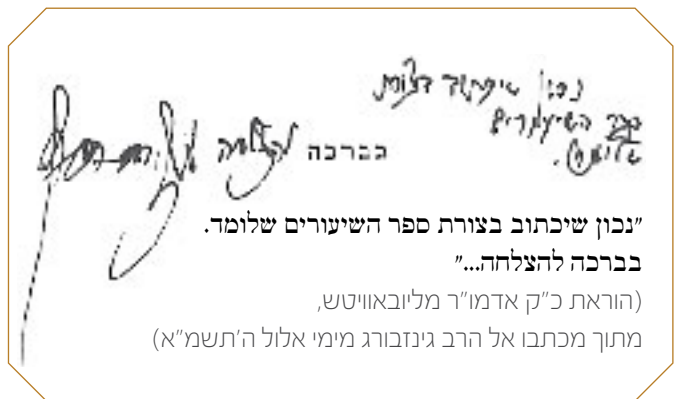
26 מענות ותשובות
תשובות הרב לשואלים

28 רפואה רוחנית, תפקיד המשפיע
החסידי, חינוך והתמודדות
עם גירושין של ההורים

29 פאזל א'לעז'ים
על קר וחם
רזי ילמד אותנו מתי חם זה טוב
ומתי צריך דאגה קצת להתקנר

העלון מופק ע"י עמותת
אוהבים להיות יהודים.
לקבלת השיעורים במייל
ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה צ'א אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי,
בעד יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם-
זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רוה

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל – מרחוק ומקרב – ובתוכם לקוראי עלון **נפלאות**. לפניכם גליון חדש לשבת פרשת וארא, מלא בכל טוב – **שיעורים, התוועדויות וסיפורים חסידיים**.

השבוע בגליון:

שני שיעורים השבוע בחלקו הראשון של הגליון: שיעור ארוך בנושא **קשיי השליחות** משבת פרשת שמות ושיעור מעובד על **ציור הגאולה והמשיח** להם אנו מצפים.

בשיעור הראשון – **קבלת השליחות** – לימד הרב תורה קצרה בספה"ק **'פרי הארץ'** למרא דארעא דישראל – **רבי מנחם מענדיל מוויטבסק [תשפ"ה, תהא שנת פרי הארץ]**. לביאור התורה הקדים הרב הסבר על **חששו וסירובו הראשוני של משה רבינו לקבל את השליחות** המוטלת עליו מתוך מדת **השפלות** שלו ומתוך כך מתבאר **היחס הנכון לקבלת השליחות** ולהתמודדות עם קשייה בשלבים השונים ועד **לגאולה האמתית והשלמה**, כשאת מהלך השיעור מלוות **'קריצות' אקטואליות** רבות.

השיעור השני – **משיח לישראל ולאומות** – מהווה **המשך** לשיעור הפחד בדרך לגאולה מהגליון הקודם העוסק בדמותו ומשיחיותו של חזקיהו המלך. בשיעור, מעמיק הרב בדברי **רבי הילל** במסכת סנהדרין **"אין משיח לישראל"** ומבאר כי **רבי הילל מצפה לגאולה נסית-שמיימית** בלבד והוא שדואג להעמדת היהדות בחשך הגלות.

רוצים להיות **הכי מעודכנים**? לדעת ראשונים על **שיעורים והתוועדויות**? להתעדכן מה **היה בשבת האחרונה**? מוזמנים לעקוב אחרי העדכונים באתר derechaim.info

שבת שלום ומבורך,
המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם

שלחו הודעה לאלעזר במספר 052-5065243

סדר הלימוד לשבוע פרשת בא הבעל"ט:

נ"ך יומי – דברי הימים א' פרקים כב-כח; משנה – בבא מציעא פרק י'.

עז ושלום

גילוי דעת ביחס ל"עסקת החטופים"

דעת תורת אמת

קוממיות', בקומה זקופה"י) ואינו מתכופף בפני "מה יאמרו הגוים".

השיקולים הפוליטיים השונים, מכורח המציאות של עולם השקר (עלמא דשקרא) הם בדיעבד, אך מנהיגות אמת הולכת בדרך הרצויה לכתחילה (כפתגם החסידי "לכתחילה מלמעלה"י). אז, על ידי שמירת התורה בעז, זוכים לשלום אמת – "ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום".

להמשיך להלחם עד לנצחון

בנוגע ל"עסקת החטופים" הנוכחית: התורה פוסקת כדברי דוד מלך ישראל חי וקים "אֶרְדּוּף אוֹיְבֵי וְאֶשְׁיֵגְם וְלֹא אָשׁוּב עַד פְּלוֹתָם"י, מבלי להתכופף בפני לחצים חיצוניים שאינם אמיתיים כלל וכלל. בימינו, הקב"ה נותן לנו את הכח להלחם באויב ולנצח, ועלינו להכיר בכך ולעשות ככל הנדרש מתוך גאווה יהודית ומתוך הכרה "כי

יש להתייחס למציאות, בראש ובראשונה, לפי דעת תורה, תורת אמת ותורת חיים שניתנה לנו מאת בורא העולם ומנהיגו, תורה המורה הלכה למעשה לפרט ולכלל. התורה היא הקובעת את המציאות, ואף משנה את המציאות – הקב"ה "הסתכל בתורה וברא את העולם"י, ולא יתכן שמציאות העולם תתנגד לתורה"י.

על כן, לאחר הכרת כל הנתונים, השיקולים השונים והחשבונות הפוליטיים – ההכרעה הסופית (המלה האחרונה) היא לפי התורה, כמו חתימת-סיכום ספר קהלת (לאחר כל הבלי העולם הזה, כולל חשבונות המלכים והמדינות) "סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם".

"אין עז אלא תורה"י. מי שהסמכות היחידה שלו היא התורה, פועל ומנהיג בתוקף ובעז, כאשר רק טובת העם לנגד עיניו, מתוך זקיפות קומה וגאווה יהודית ("ואולך אתכם

ד ויקרא כו, יג ורש"י.
 ה כדברי הרבי המהר"ש מליובאוויטש "העולם אומר, כשאי אפשר לעבור מלמטה יש לעלות מלמעלה. ואני אומר לכתחילה מלמעלה (אריבער)", "אג"ק מוהרי"צ ח"א עמ' תריז.

ו תהלים כט, יא.
 ז תהלים יח, לח.

א לפי בראשית רבה א, א.
 ב ראה ליקוטי שיחות ח"א פרשת בראשית.
 ג שיר השירים רבה א, א (ג).

ואהבת ארץ ישראל (הכוללת ומכילה את אהבת ה', העם והתורה).

כל פעולה הנעשית מתוך הכרה באמת התורה, ובדרך של 'לכתחילה' מבלי כפיפות גלותית לאומות – היא ביטוי ממשי של צמיחת הגאולה. הגאולה האמתית והשלמה, בביאת המשיח, היא בדרך של צמיחה מלמטה, "הנה איש צמח שמו ומתחתיו יצמח"^ט, ו"אמת מארץ תצמח". היציאה מהכפיפות לחשבונות בדיעבד, וההנהגה לכתחילה לפי תורת אמת – היא ראשית צמיחת גאולתנו.

יהי רצון שנזכה מהרה לזקוף את קומת ישראל בגאולה הקרובה, "ונתני שלום בארץ"^{יא} בביאת משיח צדקנו ובבנין בית המקדש במהרה בימינו.

הרב יצחק גינזבורג

ט זכריה ו, יב.
י תהלים פה, יב.
יא ויקרא כו, ו.

הוא [הקב"ה] הנותן לך כח לעשות חיל"^ח.
כיום אסור להרפות מהמלחמה באויב: יש להשלים את המלאכה בנצחון מוחלט, הכולל חיסול ארגוני הטרור, כיבוש כל שטחי יהודה שומרון ועזה והשלטת ריבונות ישראלית מלאה.

שחרור סיטונאי של מחבלים שידיהם מלאות דם וכל חפצם להמשיך לפגוע ביהודים – הוא סכנת נפשות ברורה ומיידית לעם היושב בציון, ויש להתנגד לו בכל תוקף! פדיון שבויים, שחרור החטופים הנתונים בידי האויב – הוא מצוה נעלה שאין למעלה הימנה, אבל צריך לעשות אותו מתוך אחריות ודאגה לבטחון כל ישראל (וכבר ראינו לדאבוננו את התוצאות הנוראות מעסקות קודמות בהן שוחררו מחבלים, ה' ישמור).

על כן יישר כוחם של שליחי הציבור שנאבקו נגד העסקה הזו, ויש להמשיך לפעול בכל התוקף במה שעדיין ניתן למנוע.

צמיחת הגאולה

יש לחתור להעמיד מנהיגות אמת לעם ישראל, הפועלת מתוך אמונה בה' ואהבת ה', מתוך אהבת ישראל צרופה, אהבת התורה

ח דברים ח, יח.

קבלת השליחות

קיצור מהלך השיעור

אחד מסימני השנה הוא **תהא שנת פרי הארץ** – שנה בה ראוי להעמיק באחד מספרי־היסוד הראשונים והעמוקים של החסידות (החביב במיוחד על חסידי ארץ ישראל, ואף זכה למספר פירושים וביאורים בשנים האחרונות). בשבת האחרונה נלמדה תורה קצרה יחסית ב"פרי הארץ", מתוך דגש על **השליחות וקשייה. פרק א** הוא הקדמה העוסקת ב**סרבנות משה** לקבל בתחלה את **השליחות** שהטיל עליו ה', **מניעה ותוצאותיה. פרק ב** הוא לימוד רציף ב"פרי הארץ" על סיום פרשת שמות, המעמיק ב**מניע הסירוב** של משה בתחלת דרכו, שהשתקף שוב בטענת **"למה הרעתה לעם הזה"** בסיום הפרשה. השיעור מדריך **כיצד להתייחס לשליחות**, לקבל אותה באופן הנכון ולהתמודד עם הקשיים שבה, והוא גם רצוף **'קריצות' לאקטואליה** – התבוננות על שלבים שונים, של התקדמות ושל קושי, בדרך לגאולה האמתית והשלמה.

א. שפלות בקבלת השליחות

פרשת השליחות

של הפרשה הוא קבלת שליחות. הלב של הפרשה הוא השליחות של משה רבינו: ה' מטיל עליו שליחות והוא מסרב, מתווכח, שואל שאלות ומביע ספקות. בסופו של דבר הוא אומר "שלח נא ביד תשלח"^ב ואז ה' כועס עליו, "ויחר אף הוי' במשה"^ג. בפשטות, לא כתוב שחרון האף הזה מותיר רושם, אבל רש"י מביא דעה אחת בחז"ל^ד שכן היה רושם לכעס הזה – צריך

התחלנו השבת חומש חדש – חומש שמות. איך אפשר להגיד במלה אחת במה עוסקת פרשת שמות? מה הנושא הכללי? [הגלות והגאולה]. זהו הנושא של כל הספר^א, אבל מהו הענין של הפרשה? לדעתי פשוט שהנושא העיקרי והכללי

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעד. לא מוגה. יום שבת שמות תשפ"ה – כפ"ח.
א וכפי שהוא מכונה בפי הרמב"ן (שמות מ, לד) "ספר הגאולה".

ב שמות ד, יג.
ג שם פסוק יד.
ד שמות רבה ג, יז.

אפילו שכתוב "כי

מתו כל האנשים

המבקשים את

נפשך", דתן

ואבירים נצבים

עליו ומפריעים

לו – הם מפריעים

גם כשהם מתים...

כמו שיש הרבה פעמים בתחלת הדרך.

רושם הסירוב

הזכרנו שה' כועס על משה, ויש מי שאומר שתוצאת חרון האף של ה' רמוזה בדבריו בהמשך אותו פסוק, בכינוי "אהרן אחיק הלוי" – לכתחילה אהרן היה צריך להיות לוי ומשה

כהן, והרושם של חרון האף הוא שה' לקח את הכהונה ממשה ונתן אותה לאהרן. לכאורה, לא מספיק לומר שזהו הרושם של חרון האף, ה' עונש' של משה. הרי בכל הויכוח משה רבינו בורח מן הכבוד, וחז"ל מסבירים¹ שיש לו דאגה מיוחדת לכבודו ומעמדו של אהרן אחיו, שאליו הוא מתכוון כשהוא אומר "שלח נא ביד תשלח" (כברש"י עה"פ: "ביד מי שאתה רגיל לשלוח, והוא אהרן"). לאור זאת, משה דווקא שמח מאד בכך שאהרן אחיו זוכה בכהונה והוא נשאר לוי – 'אם אהרן לא יהיה השליח לגאולה, כמו שבקשתי, לפחות הוא יהיה הכהן הגדול'.

לכאורה, זהו לא עונש למשה אלא שכר בשבילו. איך בכל זאת אפשר להסביר מהו הרושם שנוצר מהסיפור? בכל מה שה' עושה הוא חושב רק טוב, כמו שהפסוק מעיד, בשם ה', שהוא חושב רק טוב על עם ישראל – "כִּי אֶנְכִּי יִדְעָתִי אֶת הַמַּחְשָׁבֹת אֲשֶׁר אֶנְכִּי חֹשֵׁב עֲלֵיכֶם נְאֻם הוֹי מַחְשְׁבוֹת שְׁלֹם וְלֹא לְרָעָה לָתֵת לָכֶם אֲחֵרִית וְתִקְוָה"². גם כאשר מגיעה פורענות, התכלית שלה היא תיקון – כל הכוונה של ה' היא רק טוב. ה' יודע שכאשר משה יבוא לגאול את עם ישראל יהיו הרבה קשיים – יהיו קשיים לעם ישראל, כמו שכתוב בסוף הפרשה, וגם למשה רבינו עצמו יהיה קשה. אפילו שכתוב "כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך", דתן ואבירים

עוד להתבונן בענין, הרי "שבעים פנים לתורה"³, וכפי שנראה תיכף. בכל אופן, אחר כך משה יוצא לשליחות בפועל, והפרשה נגמרת בטענות של משה על כך שהשליחות לא מצליחה לו והיא אף מזיקה.

איזה עוד סימן מובהק יש לכך ששליחות היא הנושא העיקרי של הפרשה? אנחנו

אוהבים לחפש ריכוז של מלים בתורה. שרש **שלח** הוא השרש היחיד בתורה שנגזרים ממנו השמות של שלש פרשיות – וישלח, בשלח ושלח. פרשת שמות איננה מהפרשות האלה, אבל היא הפרשה עם הריכוז הכי גבוה של שרש **שלח**, באין ערוך לפרשות אחרות. אם עושים חיפוש רואים שבכל התורה שרש **שלח** חוזר קרוב ל-240 פעמים, כך שהממוצע לכל פרשה מ-54 הפרשיות הוא 4-5 פעמים, אבל בפרשת שמות הוא חוזר 21 פעמים (בסוד שם **אהיה** שמופיע בפרשה כמשלח של משה רבינו, "אהיה שלחני אליכם")!

מה הקשר בין "שמות" לשליחות? כתוב⁴ שהשם של הנשמה קשור לשליחות שלה. לדוגמה, רבי שמעון בר יוחאי הוא גלגול של משה רבינו, אז למה בגלגול אחד הוא נקרא משה ובגלגול שני הוא נקרא שמעון? כי השליחות שלו בכל גלגול משתנה, והשם מותאם לשליחות ואפילו מגדיר אותה.

אם כן, פרשת שמות היא הפרשה שמלמדת מהי שליחות, איך צריך לקבל שליחות מה', על אילו התנגדויות פנימיות צריך להתגבר וגם איך צריך להתמודד עם קשיים וכשלונות בשליחות,

ה במדבר רבה יג, טו; זהר ח"א מז, ב; ח"ג כ, א; רטז, א; רכג, א. "שבעים פנים לתורה" ר"ת **שפל**, "והייתי שפל בעיני" (שמואל"ב ו, כב), נושא עיקרי של התורה שנלמד בהמשך.

1 שמות ג, יד.

2 אוה"ת שמות ח"ז עמ' ב'תפה"ב'תפו. ראה **הנפש** פ"א; **מעין גנים** פרשת תצוה; **שעשועים יום יום** פרשת שמות יום ו.

ח שמות רבה ג, טז.

ט ירמיה כט, יא.

י שמות ד, יט.

אם משה רבינו
היה מבטל את
עצמו באמת
לרצון ה',
ומקבל מיד את
השליחות, הוא
היה חוסך לעצמו
הרבה יסורים
וקשיים במשך
ארבעים השנים
הבאות

דבר"ט^{טו} הוא היה מקבל את השליחות באופן פשוט יותר.

זהו הרושם האמיתי של הכעס של ה' – 'אתה לא יכול לברוח מן השליחות! רציתי להקל עליך, ועכשיו כשאתה מתעקש לא לקבל אותה – אני לא יכול...' (כך אומר ה', למרות שהוא כל-יכול). כלומר, בעצם לא נשאר הרושם של הכעס אלא הרושם של הסירוב. העובדה שמה מקבל את השליחות בעל כורחו משאירה רושם, ועל כך ה' כועס – 'אתה משאיר רושם לרעתך, וחבל עליך!'.^{טז}

תכלית השפלות

בפשטות, משה רבינו מסרב לקבל את השליחות מתוך שפלות^{טז}, ומתוך אותה שפלות גם נראה לו שהוא הגורם להתגברות השעבוד אחרי שהוא נשלח לפרעה (כמו שנראה בהמשך בפרי הארץ). אפשר להבין מכאן שגם השפלות צריכה להיות במדה, שגם אותה צריך למדוד "קו המדה" המודד את ההתפשטות של כל מדה בנפש ונותן לה את המינון הנכון^{טז}, וגם משה היה צריך להגביל את השפלות שלו ולקבל את השליחות. אמנם הרמב"ם, שהלכות דעות שלו הכי דורשות איזון ומינון נכון לכל דעה, בדרך המיצוע, כותב שדווקא מהגאווה צריך להתרחק עד הקצה האחרון וממילא שפלות צריכה להיות 'עד הסוף', כמו שכתוב "מאד מאד הוי שפל רוח"^{יז}. אכן, באמת "והאיש משה ענו מכל האדם

נצבים עליו ומפריעים לו"^{יח} – הם מפריעים גם כשהם מתים... יש התנגדות למשה, ובכלל העם לא מקבל את דבריו. גם בהמשך, בכל תקופת הנדודים במדבר, בכל רגע יש משבר אחר, העם בוגד ומתעקש להרע.

את כל הקשיים האלה ה' רוצה למעט ככל שניתן. אם משה רבינו היה מבטל את עצמו באמת לרצון

ה', ומקבל מיד את השליחות, הוא היה חוסך לעצמו הרבה יסורים וקשיים במשך ארבעים השנים הבאות. הדוגמה בתנ"ך למישהו שנוהג כך היא ישעיהו הנביא, שמיד כאשר הוא שומע שמהשמים רוצים לשלוח שליח הוא מרים ידים ואומר 'אני מוכן לצאת לשליחות' ('וְאֶשְׁמַע אֶת קוֹל אֲדֹנָי אֱמֹר אֶת מִי אֶשְׁלַח וּמִי יֵלֶךְ לָנוּ וְאֶמֶר הִנְנִי שְׁלֹחֲנִי'^{יט}). אם משה היה מסכים, ההסכמה שלו היתה פועלת גם על העם. כלומר, כל התלונות של העם וכל הקושי של משה רבינו, עד שהוא אומר "עוד מעט וסקלני"^כ (וגם על זה הוא מקבל גערה^{כא}) – הכל בגלל אי קבלת השליחות בהתחלה יותר ברצון.

אם מתבוננים, משה לא רק מסרב – הרי תוך כדי השיחה עם ה' הוא מתנה תנאים ושואל שאלות. אי אפשר לומר שמהשה הוא שקרן, ח"ו, שפעם מסרב לחלוטין ופעם אומר איך אעשה כך ואיך יהיה כך. רואים שיש אצל משה התלבטות פנימית מאד קשה, הוא מתחבט עם עצמו ביחס לשליחות – באמת רחמנות על משה רבינו... אבל אם הוא היה נוהג אז כ"פתי יאמין לכל

טו משלי יד, טו (וראה שמות רבה ג, א שהפסוק נדרש על משה עצמו).

טז וכדברי הרמב"ם על "שלח נא ביד תשלח": והנכון בעיני, שלח נא ביד כל אשר תשלח, כי אין אדם בעולם שלא יהיה הגון יותר ממני לשליחות. והסבה למשה בכל הסרבנות הזאת ענותו הגדולה מכל האדם אשר על פני האדמה, שלא היה מוצא את לבו להתגדל ולדבר אל המלך ושיתפאר לאמר ה' שליחני, ולא על ישראל להוציאם ממצרים ולהיות עליהם מלך.

יז כפי שנלמד בשיעור ליל שבת. ראה גם תשורת עיני יונגורט (מתוך חלקו הראשון של שיעור יום השבת).

יח אבות פ"ד מ"ד.

יא שמות רבה א, כט.

יב ישעיהו ו, ח.

יג שמות יד, ד.

יד תנחומא בשלח כב.

היה שלא זכה להכנס לארץ. כשהוא בא בטענת "למה הרעתה" כח בסוף פרשת שמות ה' אומר לו "עתה תראה" כט – תראה את נס ההצלה והנצחון "עתה", אבל לא את הנצחון על שלשים ואחד מלכי כנען^ל. הסבה העיקרית לכך שמשה לא נכנס לארץ היא ההכאה על הסלע במי מריבה^{לא}, אבל אי-הכניסה מוזכרת בעוד כמה מקומות קודם. זו דוגמה חשובה לכך

שעונש מתבצע בשלבים –

יש עונש ש'מגיע לך', אבל עוד

אפשר להמתיק, עד שיש בסוף איזה 'מכה בפטיש' של הגזרה, שאחריו אסור להפציר יותר.

גם אחרי הגזרה על מי מריבה

משה עוד מתחנן **תקטו** תפלות

להכנס לארץ^{לב}, עד שה' אומר

לו להפסיק להפציר. אי-הכניסה

לארץ רמוזה כבר בדברי משה

"שלח נא ביד תשלח", בבקשה

שה' יוציא את בני ישראל על

ידי מי שעתיד להכניסם לארץ^{לג}

(או אף בידי הגואל האחרון), אבל

ה' כלל לא אמר לו שהוא לא

יכנס לארץ! משה מרגיש שהוא

לא ראוי להשלים את השליחות, ולכן עדיף

שלא יתחיל בה. אם כן, חרון האף של ה' הוא

בעצם על כך שבסרבנות שלו גופא משה גורם

לכך שהוא לא יכנס לארץ (ולא יהפוך לגואל

האחרון, וממילא יסתלק מהעולם וכו'). הרי דורו

של משה רבינו, דור דעה, לא נכנס לארץ בשל כל

החטאים במדבר, ולכן משה לא נכנס לארץ –

"דור דור ודורשיו"^{לד} ומשה לא מתאים להכנס

אשר על פני האדמה"^ט, אבל שפלות 'עד הסוף' – עליה מדובר לקמן ב'פרי הארץ' – היתה צריכה לגרום לכך שהוא יבטל את דעתו לרצון ה' ויקבל את השליחות. "לא כן עבדי משה"^כ, כמה שמשה הוא "ענו מאד" עליו היה להשפיל את עצמו עוד יותר, להתבטל לגמרי לרצון ה' ולקבל את השליחות על אף כל חששותיו (מכאן גם נבין את ההבדל בין ענוה ושפלות, וד"ל).

גם ביחס לעצם ההתגלות

של ה' אל משה בסנה, כתוב

"ויסתר משה פניו כי ירא מהביט

אל האלהים"^{כא} ויש מחלוקת

בחז"ל^{כב} האם זו מעלה או שזהו

חסרון (חסרון שבעקבותיו

בקשתו לראות את פני ה' נענתה

ב"וראית את אחורי ופני לא

יראו"^{כג}). הפחד של משה לקבל

גילוי הוא מתוך תחושה שאינו

ראוי להסתכל, וגם כאן יש בדקות

דקות איזה חסרון – אם ה'

מתגלה אליך סימן שאתה ראוי

לכך, גם אם דעתך היא אחרת^{כד}.

גם לכך נשאר רושם – המשך

הדין עם ה' על השליחות היה

בשמיעה, ולא בראיה, ואף שמדרגתו העצמית

של משה היא ראייה הוא נאלץ לומר לדור שנכנס

לארץ^{כה} "שמע ישראל"^{כו}, ולא 'ראה ישראל', כפי

שבאמת רצה^{כז}.

העונש העיקרי של משה, חוץ מכל הקשיים,

יט במדבר יב, ג.

כ שם פסוק ז.

כא שמות ג, ו.

כב שמות רבה ג, א.

כג שמות לג, כג.

כד על דרך ההבדל בין מנוח לאשתו (צללפונית, העולה שמשון, בנה העתידי) – הוא פחד מגילוי המלאך ואילו היא היתה בטוחה שאם הוא התגלה לנו זהו ודאי הדבר הכי רצוי עבורנו (שופטים יג, כב"כג).

כה ראה תניא פכ"ה.

כו דברים ו, ד.

כז לקו"ת ואתחנן ד"ה "ואתחנן" וביאורו.

כח שמות ה, כב.

כט שם ו, א.

ל שמות רבה ה, כג.

לא במדבר כ, יב.

לב דברים רבה יא, י.

לג פדר"א פ"מ (הובא ברש"י עה"פ).

לד במדבר רבה כג, ה; תנחומא אמור פ"ב. ועוד.

מוסר ההשכל הפשוט העולה מדברי רש"י הוא שאל לו לאדם להתערב בהנהגת ה' את עולמו במה שלא נוגע לו. הזכרנו לאחרונה סיפור^{לז} – שלמדנו בעבר^{לז} – שפעם התוועדו תלמידי המגיד ממעזריטש וכל אחד מהם אמר כיצד היה מנהיג את העולם באופן שונה אם הוא היה מסור בידו. רק אדמו"ר הזקן, צעיר התלמידים, אמר שאם הנהגת העולם היתה מסורה בידו הוא היה מנהיג בדיוק כמו שה' יתברך מנהיג. רבי לוי יצחק מברדיטשוב, מחותנו, התבטא בסוף ימיו שאכן פעם חשב שהיה מנהיג אחרת, אבל היום יודע שהיה מנהיג את העולם בדיוק כמו ה'. ודאי כל הצדיקים מאמינים שה' מנהיג את עולמו בחסד וברחמים, צדיק בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו, אבל הם אינם מבינים את הנהגתו. האמונה מספיקה במה שלא נוגע לאדם, אבל כדי לקיים את השליחות נכון, כדי להנהיג את הזולת (ובמובן מסוים אפילו כדי להתפלל עליו), נדרשה גם הבנה. לכן, לפי מה שכתוב כאן, במה שלא נוגע לאדם שואלים אותו "מה אכפת לך?!", "אתה מבין יותר טוב מה?" אתה תגיד לה' איך להנהיג? תאמין בה' ואל תתערב! ה' הוא אבא שלנו, שרוצה בשבילנו הכי טוב, והוא הבורא שלנו שמנהיג את עולמו כראוי, ולכן נשאלת השאלה "על בני ועל פעל ידי תצוני"^{לח}. אבל ברגע שהדבר נוגע לאדם, לשליחות ולעשיה שלו, הוא צריך להבין ולטעון את טענותיו.

אבל, אחרי שקראנו את כל זה, נשאל – מה שכתוב כאן נכון? האם משה רבינו מתנהג ככה? כאשר משה רבינו יוצא לדאות בסבלות אחיו ורואה איש מצרי מכה איש עברי – רואה מה שעשה לו בשדה ומה שעשה לו בבית,

לז ע"פ מגדל עד (מונדישין, כפ"ח תש"מ) עמ' קע בתיווך לגירסת לקוטי ספורים (פרלוב, ירושלים תשס"ב) עמ' תה. וראה גם ספר הצאצאים (היילפרין, ירושלים תש"מ) עמ' 62. לז ראה שיעורי ליל שביעי של פסח תשנ"ו (נדפס במדור מעין גנים בגליון פסח'שש"פ'אח"ק תשע"ט), כ"ז שבט תשע"ב וליל פורים תשע"ח.

לח ישעיה מה, יא.

עם הדור הבא. אבל אם משה היה מקבל את השליחות מיד, בלי סרבנות, הוא היה חוסך הרבה מהסרבנות של הדור, כולל חטא המרגלים (שנבע מההרגל הרע שלהם שלא לסמוך בעינים עצומות על משה רבינו, מנהיגם ואוהבם), וממילא לא היו צריכים להיות במדבר ארבעים שנה ולמות שם, ומשה היה נכנס אתם לארץ. מדת ארץ ישראל היא שפלות בתכלית, כמו שרואים בספרי החסידות של צדיקי ארץ ישראל – פרי הארץ ובת עין – ונראה מחרון האף של ה' שהשפלות של משה עדיין לא מבוררת בתכלית.

יש כאן עוד הרבה מה לנתח ולהעמיק, אבל זו הקדמה ללימוד שלנו בפרי הארץ פרשת שמות.

ב. פרי הארץ שמות

אמרנו בתחלת השנה^{לה} שאחד מראשי התיבות של **תשפ"ה** הוא **תהא שנת פרי הארץ**. נלמד כעת את המאמר של פרשת שמות, מאמר קצר יחסית:

מה אכפת לך?

"וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל ה' וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי לְמָה הִרְעֵתָה לָעָם הַזֶּה לְמָה זֶה שָׁלַחְתָּנִי. פֶּרַשׁ רַשִּׁי וְלֹא אִם תֹּאמַר מָה אֲכַפֵּת לָךְ קֹבֵל אֲנִי עַל שִׁשְׁלַחְתָּנִי. וְהִנֵּה הַמּוֹסֵר פְּשׁוּט וְהַשֶּׁבֶל שְׁאִין לְשׁוֹם אֶדְרָם לְשֹׂאֵל וּלְהַכְנִים עֲצָמוֹ בְּדָבָר שְׁאִינוֹ שָׁלוֹ וְאֶפִּילוֹ מֹשֶׁה רַבִּינוֹ ע"ה שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁהוּא מַצְטָעַר בְּצַרַת יִשְׂרָאֵל, כִּי הוּא הַכּוֹלֵל הַכֹּל לְכָל יִשְׂרָאֵל (עֵין זִח"ט ע"א), וְאֵף עַל פִּי כֵן מָה אֲכַפֵּת לָךְ, בְּמֵאמַר "עַל בְּנֵי וְעַל פֶּעַל יְדֵי תִצְוֵנִי" וְכו', שֶׁהוּא כְּמִתְעַבֵּר עַל רִיב לֹא לוֹ וְמָה אֲכַפֵּת לָךְ.

לה שיעור מוצאי יו"כ השתא (טרם נדפס).

מדת ארץ ישראל
היא שפלות
בתכלית, ונראה
מחרון האף של
ה' שהשפלות של
משה עדיין לא
מבוררת בתכלית

האכפתיות הזו

היא תכונה יהודית
טובה, תכונה
שמאפיינת את
הצדיקים בעם
ישראל

הזו הוא לא האמת... אף אחד
מהמפרשים של הספר לא מסביר
ככה, אבל זהו עומק הפשט.

אתערותא דלתתא של אמונה

אָבְל הָאֱמֶת הֵנָּה הַעִיד הַפְּסוּק
עַל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנִיו
מְאֹד", וּבִמְקוֹם שֶׁאֵתָּה מוֹצֵא נִדְלָתוֹ שֶׁם אֵתָּה
מוֹצֵא עֲנוּתָנוֹתוֹ, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְמֹשֶׁה "לָכֶּה וְאֶשְׁלַחְךָ אֶל פְּרָעָה וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל... וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנִכִּי
וְכוֹ שְׁלַח נָא בְיָד תִּשְׁלַח", שֶׁהִיא מֹשֶׁה שֶׁפֶל בְּעֵינָיו
מִלְּעוֹרֵר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,

ענוה כוללת את ההכרה של האדם במעלות
שלו, מתוך ידיעה שהן מתנת שמים – ואף
הנחה שמישהו אחר היה מנצל את אותן מתנות
באופן טוב יותר, כפי שמסבירים^מ על הענוה
של משה – אבל למשה יש גם שפלות, ומצד
השפלות שלו נראה לו שהוא לא יכול לעורר את
עם ישראל (כפי שהוא ימשיך וירחיב).

בִּידוּעַ מִבְּלָתִי אֶפְשָׁרוֹת הִנָּאֵלָה אֵלָּא אִם בִּן
בְּאַתְּעָרוּתָא דְלִתְתָּא, בְּמֵאֲמַר (שמו"ד, ה) "לְמַעַן
יֵאֱמִינוּ בִּי נִרְאָה אֵלֶיךָ ה'", שֶׁהוּא הַגּוֹאֵל הָאֱמֶת
בִּידוּעַ, שֶׁעָקְרוֹ הִיא הָאֱמוּנָה, וּבִזְכוּת הָאֱמוּנָה נִגָּאִים
(עפ"י תַּנְחוּמָא בְּשִׁלַּח י), לְהִיּוֹת כָּל עָקָר הַנָּלוּת הוּא
הַעֲדָר אֱמוּנָה וְשִׁכְחָתָהּ, כִּי אִם לְהִשְׁתַּיֵּת עַל הַטָּבַע
שׁוֹאֲלִים^מ עַל דְּבָרֵי פְרִי הָאָרֶץ, כִּיצַד הוּא אוֹמֵר
שֶׁהַגְּאוּלָּה מִמְצָרִים תְּלוּיָה בְּאַתְּעָרוּתָא דְלִתְתָּא?
אִפִּילוּ לִגְבֵי הַגְּאוּלָּה הַעֲתִידָה יֵשׁ מַחְלֻקַּת שֶׁל
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ^מ, הָאֵם "אֵין יִשְׂרָאֵל
נִגְאָלִין אֵלָּא בְּתִשׁוּבָה" אוּ ש"חֲנֻם נִמְכָּרְתָּם וְלֹא

כְּמוֹ שְׁאוּמְרִים חִז"ל^{לט} – הוּא
מִתְעַרֵּב וְהוֹרֵג אוֹתוֹ. יֵשׁ לָנוּ עַל
כֵּן מֵאֲמַר יִסּוּדִי – "רֵאשִׁית דְּרַכּוֹ
שֶׁל גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל"^מ. הָאֲכַפְתִּיּוֹת
הַזֹּאת הִיא הַבְּסִיס שֶׁל הַמְּנַהִיגוֹת
שֶׁל מֹשֶׁה, הַזְכוּת הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁלוֹ.
גַּם כֹּאשֶׁר הוּא רּוֹאֵה שְׁנֵי אֲנָשִׁים

נֹצִים הוּא מִתְעַרֵּב וּמוֹזְהִיר אֶת הָרֹשֶׁע לֹא לַהֲכֹת
אֶת רַעְהוֹ, וּבִאֲמַת הֵם מִתְלוֹנְנִים שֶׁהוּא מִתְעַרֵּב
בְּמָה שֶׁלֹּא נֹוגַע לוֹ – "מִי שֶׁמָּךְ לֹאִישׁ שֶׁר וּשְׁפֹט
עֲלֵינוּ"^{מא}. גַּם כִּשֶׁהוּא מְגִיעַ לְבֹאֵר בְּמִדִּין וְרּוֹאֵה
אֶת הָרוֹעִים מְגַרְשִׁים אֶת בְּנוֹת כֶּהֱן מִדִּין הוּא
מִתְעַרֵּב וּמוֹצִיל אוֹתָן.

הַתְּכֻנָּה הַזֹּאת מִתְחִילָה כְּבֵר מֵאַבְרָהָם אֲבִינוּ,
שֶׁמִּתְפַּלֵּל עַל אֲנָשֵׁי סְדוּם. מָה אֲכַפַּת לוֹ שֶׁה'
יִהְיוּ אֶת הָעֲרִים?! חִז"ל^{מב} אוֹמְרִים שֶׁה' הוֹדִיעַ
לוֹ שֶׁהוּא יִהְיוּ אֶת הָעֲרִים כִּי הַבְּטִיחַ לוֹ אֶת
הָאָרֶץ וְכַעַת מִשְׁחִית בָּהּ עָרִים, וְאַפְשָׁר הִיא
לְחֻשׁוֹב שְׁזוֹ גַּם הִסְבָּה שֶׁהוּא הִתְפַּלֵּל – אֲכַפַּת
לוֹ, כִּי זֶה הָעֲרִים שֶׁלוֹ. אֲבָל זֶה לֹא הִטְעֵנָה שֶׁלוֹ
בְּתַפְלָה שֶׁלוֹ – הוּא 'מִתְעַרֵּב' לָהּ בַּהֲנַהֲגָה וְטוֹעֵן
"חֲלָלָה לָךְ מַעֲשֵׂת כַּדְּבָר הַזֶּה לַהֲמִית צָדִיק עִם
רֹשֶׁע וְהִיא כַּצָּדִיק כִּרְשֵׁעַ חֲלָלָה לָךְ הַשֹּׁפֵט כֹּל
הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט"^{מג}. הִטְעֵנָה שֶׁלוֹ הִיא עַל
הַצִּדֵק בַּהֲנַהֲגַת הָעוֹלָם. [גַּם יַעֲקֹב מִתְעַרֵּב לְרוֹעִים
כִּשֶׁהוּא מְגִיעַ לְחָרֶן]. נִכּוֹן, מָה אֲכַפַּת לוֹ אִם הֵם
הַשְׁלִימוּ אֶת עֲבוּדַת הַיּוֹם אוֹ לֹא? [לִיהוּדִים יֵשׁ
אֵף אֲדוּר, הֵם דּוֹחֲפִים אוֹתוֹ לְכָל מְקוֹם...] בְּדִיוֹק.
הָאֲכַפְתִּיּוֹת הַזֹּאת הִיא תְּכֻנָּה יְהוּדִית טוֹבָה,
תְּכֻנָּה שְׁמֵאִפִּינֵת אֶת הַצָּדִיקִים בְּעַם יִשְׂרָאֵל.
לָכֵן, כֹּל "הַמוֹסָד פְּשוֹט וְהַשְׁכָּל" כָּאֵן לֹא כֹל כֵּךְ
מִתִּישֵׁב. אֶת עֵיקַר הַבִּיאּוֹר שֶׁלוֹ, בַּפְּסָקָה הַבֹּאֵה,
מִתְחִיל בְּעַל פְּרִי הָאָרֶץ בְּמִלִּים "אֲבָל הָאֲמֶת".
בְּכֵךְ, בְּעֵצֶם, הוּא אוֹמֵר שֶׁמָּה שֶׁהִיא כְּתוּב בַּפְּסָקָה

מִדָּ רָאָה מֵאֲמַר ד"ה "עֲבַדוּ אֶת ה' בְּשִׁמְחָה" תַּרְצ"ט
(ס"ה"מ תַּרְצ"ט עַמ' 101): מֵאֲמַר ד"ה "וְיִהְיוּ חֵי שְׂרָה"
תַּש"י"ב (תו"מ ח"ד עַמ' 121).
מָה רָאָה דְּבָרֵי אֲמֶת – שִׁיעוּרִים בְּפִרֵי הָאָרֶץ לְרַבִּי אֲבִרָהָם
מִרְדְּכִי אֶלְתֵּר שְׁלִיט"א – עַה"פ.
מִן סִנְהֶדְרִין צ, ב.

לט שְׁמוֹת רַבֵּה א, כח.
מ מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל ח"ג ש"ד מֵאֲמַר ז.
מא שְׁמוֹת ב, יד.
מב אֲגִדַּת בְּרֵאשִׁית כא, א.
מג בְּרֵאשִׁית יח, כה.

האמונה בהשגחה

פרטית היא
אמונה שכל מה
שקורה במציאות,
כל פרטי הפרטים
בטבע, מושגחים
באופן ישיר
מעצמות ה',
והמודעות לכך
היא בעצמה
הגאולה

ישראל – יכולת לקבל את ההתעוררות של ה' מלמעלה לגאול את ישראל.

בעצם, הוא מסביר כאן, האמונה הזו עצמה היא הגאולה. הגלות היא "העדר האמונה ושכחתה", הגורמת לאדם רק "להשגיח על הטבע", והאמונה היא עצמה כבר הגאולה. יש קשר בין השורשים **שכח** ו**רשגח** – כִּי רִגְהוּ מאותיות החיך המתחלפות זו בזו – וכאשר שוכחים את האמונה משגיחים על הטבע. לעומת זאת, הזכרון של האמונה הוא בעיקר חזרה לאמונה בהשגחה פרטית (**השגחה פרטית** עולה י"פ **אמונה**, זו שלמות האמונה). כפי שאנחנו מסבירים^{נב} מתחלת השנה – תהא שנת השגחה פרטית – האמונה בהשגחה פרטית היא אמונה שכל מה שקורה במציאות, כל פרטי הפרטים בטבע, מושגחים באופן ישיר מעצמות ה', והמודעות לכך היא בעצמה הגאולה.

ח"ט שערי טומאה לנ' שערי בינה

כִּידוּעַ מַעֲנִין גְּלוּת מִצְרַיִם, שֶׁהָיוּ נִסְבָּעִים בְּנִפְשׁוֹתָם בְּעֶמְקֵי הַקְּלָפוֹת (וְהָרַחֵק חֲדָשׁ יִתְרוֹ לֹט, א), וְאֵלּוּ לֹא הוּצִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הָיוּ מִשְׁעֲבָדִים חֹס וְשָׁלוֹם לְעוֹלָם בְּהֵם יַעֲבֹדוּ, כִּידוּעַ שֶׁכֶּבֶד הָיוּ בְּתַכְלִית עֶמְקֵי הַקְּלָפָה, וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁרוֹת הַנֶּאֱלָה אֲלֵא אִם בֵּן שִׁיתִּהֲפֹכוּ מִקְצֵה אֶל קֶצֶה, שֶׁהוּא מִמִּטְ שְׁעָרֵי מִמָּאָה אֶל נוֹן שְׁעָרֵי בִּינָה (וְהָרַחֵק ח"א רסא, ב, עיי"ש)

ביציאת מצרים עוברים ברגע אחד מִמִּטְ שערי טומאה לשער הנון של הקדושה – זהו הגילוי שמתגלה בליל הסדר^{נב}. יש מעברים שמתחוללים בשלבים, אבל יציאת מצרים היא "בשעתא חדא וברגעא חדא", כמו שכתוב^{נב} על עבודת התשובה. אפשר לשוב אל ה' "בשעתא

בכסף תגאלו"^{נב}? הרמב"ם פוסק^{מח} כמו רבי אליעזר, שהגאולה תלויה בתשובה, ויש מקומות שמשמע בהם הפוך^{מט}, שפוסקים כרבי יהושע והגאולה תבוא בכל מקרה. אבל לשתי השיטות גאולת מצרים היתה באתערותא דלעילא, בהנהגת חדש ניסן של "דודי לי ואני לו"^{נב} (לעומת הנהגת "אני לדודי ודודי לי"^{נא} של אלול־תשרי). כתשובה לכך מסבירים שהכוונה שהאתערותא דלתתא עצמה היתה בהתעוררות מלמעלה – מכח משה שנשלח לעורר את עם ישראל^{נב}.

אבל באמת אין כאן קושיא: הדרישה לאתערותא דלתתא בגאולה האחרונה היא דרישה לתשובה, מאמץ מצד התחתונים מלמטה להשתנות ולהתעלות, אבל כאן מדובר על התעוררות האמונה של עם ישראל. אנחנו "מאמינים בני מאמינים" – האמונה קיימת בטבע של נשמות ישראל, ירושה לנו מאבותינו, החל מאברהם אבינו "ראש כל המאמינים"^{נג} – ולכן לא נדרשת כאן התעוררות חדשה, שינוי והתהפכות שדורשים מאמץ, אלא רק התעוררות של הטבע היהודי שישן ומסתתר. זו לא אתערותא דלתתא במובן המקובל, אלא אמונה בה' ובשליח שהוא שולח לגאול את עם

מד ישעיה נב, ג.

מח הלכות תשובה פ"ז ה"ה.

מט ראה **בעתה אחישנה** פ"ב הערה ב, וש"נ.

נ ש"ש ב, טז.

נא שם ו, ג.

נב אך לכאורה קשה על ביאור זה מהמבואר בלקו"ת ראה לב, ג שגם כאשר נדרשת אתערותא דלתתא לפני אתערותא דלעילא – בסדר של "אני לדודי ודודי לי" – קודמת לכך אתערותא דלעילא מסוימת מן השמים, ודוק. נג שמות רבה כג, ה (ע"פ שה"ש ד, ח).

נד ראה שיעורי בד"ה וש"ש (נדפס בגליון סוכות שמח"ת־בראשית) ושבת וירא (נדפס בגליון חיי־שרה) השתא. דובר גם בשיעור ליל שבת שמות (שטרם פורסם). נה שער הכוונות דרושי הפסח ג; פ"ח שער חג המצות פ"א. ובכ"מ.

נו זהר ח"א קכט, א. ראה ביאור הזהר בשיעור כ"א חשון תשע"ח.

בונים מפשסיחא^ט על "והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים"^{סא} – משום שהמצב כבר לא נורא כל כך). במובן הזה, תשע המכות הראשונות לא באמת פעלו להעלות את היהודים מ־מט שערי טומאה, ואין בהם גאולה כלל, והן באין ערוך לפעולת המכה העשירית, מכת בכורות, שרק בה מתחולל כל השינוי ברגע אחד (כפי שה' התרה מראש: "וְאֶמְצָא אֶל פְּרָעָה כֹּה אָמַר הוֹי בְּנֵי בְכָרַי יִשְׁׁדָּאֵל. וְאָמַר אֶלְיָה שְׁלַח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִמְאָן לְשַׁלְּחוֹ הִנֵּה אֲנֹכִי הֹרֵג אֶת בְּנֶךָ בְּכָרְךָ"^{סב}).

אם נדייק עוד, מהלשון בפרי הארץ כאן נשמע שהחשש לא היה ירידה לשער הנון של הטומאה, כפי שכתוב לפעמים, אלא מהשקיעה ב"תכלית עומק הקליפה" של מט שערי טומאה (שאפשר להבין שאין עוד עמוק מהם) – שקיעה שאי אפשר לצאת ממנה בלי מהפך־דילוג "מקצה אל קצה" ברגע אחד.

גאולה בשלבים או ברגע אחד?

באמת – והדברים נכונים גם לגאולה הראשונה, גאולת מצרים, וגם לגאולה האחרונה – יש הרבה שלבים בגאולה, שלבים מקדימים לפני השלבים שיבואו לאחריה: לפני הגאולה צריך הגואל, משה רבינו, 'להתבשל' ולהבשיל – לקבל את השליחות, ללמוד מהנסיונות של כשלונות בדרך, ירידות ועליות, ובפנימיות לעלות מקטנות־מוחין יחסית לגדלות־מוחין שלמה. במושגי התורה עצומים כעת, בקטנות היחסית הוא מושיב את עצמו קטן מדי – חווה את "שפלות האדם" בפני "רוממות

חדא וברגעא חדא" כי גם ה' בעצמו הוא בעל תשובה... הוא מוציא אותנו ממצרים "בשעתא חדא וברגעא חדא", כדי שלא נשקע בטומאה ונשאר עבדים במצרים (כמו שאומרים גם בהגדה של פסח, שאם ה' לא היה מוציא אותנו ממצרים היינו משועבדים שם "אנו ובנינו ובני בנינו").

האם באמת הגאולה ממצרים התרחשה ברגע אחד? כל מכה מעשר המכות, במשך השנה שקדמה ליציאת מצרים^{טב}, היתה צעד לקראת הגאולה וכבר מראש השנה בטל השעבוד מאבותינו במצרים^{טג}. לכן בעל ה"לשם" מקשה^{נט} על עצם האמירה שביציאת מצרים יצאנו 'ברגע האחרון' משער ה־מט של הטומאה – עם כל מכה נוספת

למצרים הכח של הטומאה ירד והאמונה של ישראל גברה, וודאי לא היה חשש של שקיעה והשתקעות בשערי הטומאה (ואם ככה, אפשר לומר זאת רק על "סוף שעבודן ותחלת גאולתן"). הוא היה מקובל גדול, אבל החשיבה שלו 'לא חסידית' – אין בה הבחנה בין הגוף והנפש, בין השעבוד החיצוני והשעבוד הפנימי. השלבים של השחרור שקדמו ליציאת מצרים היו בעיקר הקלה על שעבוד הגוף, אבל יתכן שדווקא ההקלה על שעבוד הגוף מקשה את שעבוד הנפש – את הכעס על המצרים עלולה להחליף 'רחמנות על השכנים הסובלים' שמפחיתה את הנוגדנים לתרבות מצרים ומגדילה את השעבוד הנפשי למצרים (החל מהנכונות לסבול את הגלות – שראשית הגאולה היא היציאה ממנה, כמו שאנחנו מביאים תמיד בשם רבי

נד עדויות פ"ב מ"י.

נח ר"ה יא, א.

נט לשם שבו ואחלמה, ספר הדעה דרושי עולם התורה ח"ב דרוש ה ענף ב ס"ה (הובא בדברי אמת הנ"ל הערה מה וראה שם אופן ישובו).

ס קול מבשר ח"א פרשת וארא. וראה קדושת לוי פרשת בא ד"ה "או יבואר כה אמר ה' כחצות הלילה". ובכ"מ. סא שמות ו, ו. סב שמות ד, כב"כ.

שיש שלבים אחריה, אבל יציאת מצרים – וכך ביאת המשיח – היא דילוג שלא בערך, שינוי מן הקצה אל הקצה, כך שאי אפשר להשוות כלל בין מצב העם ומצב הגואל תוך כדי כל ההכנות והשלבים הקודמים לגילוי שמתחולל ברגע של הגאולה. באותו רגע עם ישראל עובר מ־מַטְשֵׁעֵרִי טומאה ל־נִשְׁעָרִי קדושה ברגע אחד, משה רבינו מתעלה מחיה (אמונה של התחדשות העולמות) ליחידה (אמונה בעצמות ה', המתגלה דווקא בהשגחה פרטית, היינו ההכרה שהייתי מנהיג את העולם בדיוק כמו ה' ^{טז}) – שינוי שהוא מצפה לו כל חייו, כידוע אצלנו ^{טז}.

על השינוי הזה ביציאת מצרים – שיסודו בגילוי האמונה – כתוב כאן:

שְׁהוּא הַנֶּאֱלָה הַשְּׁלֵמָה, שִׁיאֲמִינוּ בְּה' לְדַעַת אוֹתוֹ, וְאַחֲרֵי הַיּוֹתֵם דּוֹר דָּעָה אֵין יִצְלִיחוּ לְהַאֲלָה, כְּמֵאמֶר (שְׁמוֹת ג', יב) "וְזֶה לְךָ הָאֱלֹהִים וְכֹי בְּהוֹצִיאָךְ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה". התכלית של גילוי האמונה היא להפוך לדור דעה – להפנים את האמונה בה', שהיא הטבע הלא-מודע של כל יהודי (הראש העליון של הכתר), אל הדעת, אל תוך המודעות שלפיה מתנהלים כל החיים. כשמתגלה מקיף האמונה – האתערותא דלתתא הנדרשת לגאולה – אפשר להמשיך אותו לפנימיות. כשהשינוי הזה מתחולל זו גאולה שלמה, ואז אנחנו 'מוצלחים לגאולה', עם כל העלויות שבאות אחריה (בלשון המקרא "יצליח" ו"ישכיל" הן מלים נרדפות ^{טז}, וראשית כל חמש העלויות של המשיח היא "הנה ישכיל עבדי [ירום ונשא וגבה מאד]" ^{טז}

אל" באופן שמקשה עליו לפעול. בגדלות הוא זוכה לגילוי עצם ה"רוממות אל" – "רוממות אל בגרונו" ^{טז} של משה רבינו, ש"שכינה מדברת מתוך גרונו" ^{טז} – שמשפיל ומבטל אותו עוד יותר, עד שאין לו שום מציאות עצמית להתחשב בה כלל, אלא רק ביצוע רצון השי"ת. כמובן, גם העם עובר שלבים בדרך לגאולה, וגם המציאות החיצונית משתנה ומוכנה יותר ויותר למהפך שעתיד להגיע. אחרי הגאולה יש שלבי העלאה רוחנית של עם ישראל – אחרי "פדה אלהים את ישראל מכל צרותיו" ^{טז} עוברים ל"והוא יפדה את ישראל מכל צרותיו" ^{טז} – והעלאה של העולם כולו לדעת את ה', עד "כי מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים" ^{טז}.

יש מי שמרגיש שכל שלב מקדים הוא עוד צעד של גאולה, "אתחלתא דגאולה" או משהו בדומה לזה, ויש מי שאומר שיש רק גאולה 'פתאומית', שבאה מלמעלה "ברגעא חדא" – "ופתאם יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים" ^{טז} – ועד אז כל מה שקורה הוא שום דבר, גארנישט מיט נישט. "אלו ואלו דברי אלהים חיים" ^{טז}, באמת יש שלבי הכנה לגאולה, כמו

אחרי הגאולה יש שלבי העלאה רוחנית של עם ישראל – אחרי "פדה אלהים את ישראל מכל צרותיו" עוברים ל"והוא יפדה את ישראל מכל צרותיו" – והעלאה של העולם כולו לדעת את ה'

ע' וביחס לקטנות הראשונה, אמונה זו היא סוד גדלות ב' דאבא, וד'ל.

עא ראה **סוד ה' ליראיו** כללי השערים פ"ח. וראה שם תפלה קודם הלמוד פ"ג וביאורו ב**שיעורים בסוד ה' ליראיו** ח"ב עמ' קסו.

עב' ראה לדוגמה שיעור מוצאי ה' תמוז תשע"ג פ"ב בסופו; **שעשועים יום יום** וילך יום ב.

עג' ראה לדוגמה מלכים ב' יז, י; ישעיה נב, יג; משלי יז, ח (ובמפרשים במקומות אלה).

עד' ישעיה נב, יג. ראה ע"ח ש"ג (סדר אצילות) פ"ב. וראה **חסדי דוד הנאמנים** ח"ד עמ' 110. ובכ"מ.

סג' תהלים קמט, ו.

סד' ע"פ זהר ח"ג ז, א; רלב, א; רסה, א; שמות רבה ג, טו; מכילתא שמות יח, יט. ובכ"מ.

סה' תהלים כה, כב.

סו' שם קל, ח. ראה שיחת עשרה בטבת תשנ"א (ובענתא **אחישנה** פ"ב הערה ה).

סז' ישעיה יא, ט. וראה סיום הלכות מלכים לרמב"ם.

סח' מלאכי ג, א.

סט' עירובין יג, ב. וראה חנה אריאל יתרו ד"ה "אתם ראיתם" (ע"פ הקדמת המשנת חסידים – "עולם קטן" – אותיות יד'טו).

ל פעמים **אהבה** (י-ה פעמים הוי', סוד "ביה הוי' צור עולמים"^ט), אבל גם המלה "יראת", בגימטריא תורה, היא כפולה של **אהבה** – **אהבה** פעמים **בטול**, כידוע^פ (וכן **יראת** רומז לארבעת כינוייה של "אשה **יראת** הוי"^{פא} במגלת האהבה, שיר השירים – "אחותי, רעיתי, יונתי, תמתי"^{פב}, כידוע^{פג}). רבי הלל מפאריטש מסביר^{פד} שהיראה עצמה נובעת מאהבה, שהרי האהבה היא השרש לכל מצוות עשה^{פה} והיראה עצמה היא מצות עשה. לכן גם כתוב^{פו} שהיראה כלולה בפסוק "ואהבת את הוי' אלהיך"^{פט} במלה "את", לשון ריבוי, לרבות את היראה במקום האהבה^{פח}.

כל ההרחבה הזו באה לומר שיראת שמים איננה הגדרה 'פשוטה', צמצום והגבלה של האדם שלא לחטוא, אלא התעוררות פנימית פעילה מאד של דבקות ואהבה, המבטלת את כל מדותיו של האדם (וכנ"ל ש-**יראת** עולה **בטול** פעמים **אהבה**), שכולן תהיינה מופנות רק אל ה'. לכן, מדגיש בעל פרי הארץ שדבריו של ירא שמים נשמעים "בעידנא דעסיק בה" – כשהתעוררות הזו פעילה בתוכו. אזי מתקיים בו מה שאכן נאמר במשה רבינו במתן תורה – "משה ידבר והאלהים יענו בקול"^{פט}. איזה רמז שייך לכן בתפלת שבת? "**משה** [ידבר]" ר"ת "**שבת** היא מלזעוק" ו"[והאלהים יענו ב]**קול**" ר"ת "ורפואה קרובה לבוא"^צ. לענייננו, הדבקות והבטול של

– וכלשון הרמב"ם, לפי הפסוק, "ויצליח וידום ויינשא"^{עה} – (ודוק).

"מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין"

והנה משה רבינו עליו השלום, שיוכל להקנים בדבורו דברים היוצאים מן הלב להקנים בלבם האמונה תכליתית, לא שער בנפשו מנדל השפלות שלא היה מחזיק את עצמו לללו, כְּאִמְרָם וְלֹא (ברכות ו, ב) "מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין", וענין היראת שמים הוא הדבקות ויחוד גמור אמתית כל המדות אליו ית', שהוא ענין יראת, שהוא מדה א', ושמים היא מדת אהבה כידוע, ואחר כך בטול כל המדות הנשמעים אליו יתברך "והאלהים יענו בקול" ודבריו נשמעין. לכן אפילו ירא שמים, בזמן שהוא ירא שמים דבריו נשמעין ובעדנא דלא עסיק בה לא. הכח לעורר את האמונה בלבם של השומעים תלוי בכך שיהיה למעורר יראת שמים. יראת שמים אינה רק הקפדה כללית על שמירת תורה ומצוות אלא "דביקות ויחוד גמור אמתית כל המדות אליו יתברך" – הדבקות שייכת לכתור (וליתר דיוק, לשרש הדעת בכתה, דעת דרדל"א"^ט), היחוד הוא פנימיות הדעת והדעת כוללת ומייחדת את כל המדות, החל מהחסדים והגבורות, האהבה והיראה (שכוללות את כל שאר המדות^{טז}). בפשטות, יראת שמים היא יראה השייכת לגבורה, אבל הוא מסביר כאן שיראת שמים בעצם מייחדת יראה (יראת) ואהבה (שמים). היראה היא "ראשית העבודה ועיקרה ושרשה"^{עח}, אבל היא מתחברת לאהבה, ובעצם האהבה היא הכלל הגדול. הכלל ש"שמים היא מדת אהבה כידוע" רמז בכך ש-**שמים** עולה

עה הלכות מלכים ספ"א (בגרסה הלא-מצונזרת). שתי המלים הן כפולות של יחידה (מדרגתו של משיח) – **ישכיל** עולה י"פ **יחידה** ויצליח עולה ד"פ יחידה וביחד דוד פעמים יחידה (העולה בן במיליו וגם כח במיליו, ודוק).

עו כחב"ד דרדל"א רמזים ב"וארבעה לא ידעתים" (משלי ל, יח"ט). דעת דרדל"א שורה באוירא דתחות גלגלתא שם חיה ושמה ישראל, וד"ל.

עז ראה תניא רפ"ד.

עח שם פמ"א.

עט ישעיה כו, ד.

פ **שערי אהבה ורצון** מאמר "שלוש עשרה אהבות" פ"א. ובכ"מ.

פא משלי לא, ד.

פב שה"ש ה, ב.

פג ביאור מ"ח לגרמ"מ משקלוב דף קלו וקצב; שפת אמת במדבר תרנ"ב; אמרי אמת במדבר ד"ה "במדרש י"ח פעמים".

פד בביאורו לחינוך קטן (נדפס בהוספות לפלה"ר בראשית). ראה שיעור י"א אב תשע"ח.

פה תניא רפ"ד.

פו לקו"ת ואתחנן, ד, ד.

פז דברים ו, ה.

פח וראה תניא פכ"ה שהאהבה כוללת את היראה.

פט שמות יט, יט.

צ שבת יב, א.

התנגדות כחבלי לידה

כאשר ה' רצה לשלוח את משה רבינו בשליחות הוא התנגד בגלל החששות הללו. הוא היה בשפלות, לא הכיר במעלות עצמו, וחשש שגם אם יאמרו בדיוק את דבר ה' התכונות שלו תקלקלנה את הקול האלקי ותגרומנה לנזק. כאשר באמת השליחות שלו לא התקבלה 'חלק' – זקני העם קבלו את המסר (עם הסימון שהיה להם בלשון "פקד פקדתי"^א), אבל העם לא שמע למשה מקוצר רוח ואף היתה התנגדות – הוא בא לטעון שהחששות שלו התממשו:

והנה, אחר שהכרית הקדוש ברוך הוא למשה ודבר אליהם והיו דתן ואבירם נצבים ומתריזים כנגדו, בפרוש רש"י ז"ל (שמות ה, כ) על מלת "נצבים לקראתם", ותלה משה רבינו עליו השלום החסרון בעצמו, שעל ידי דבריו שדבר הוא אליהם הכנים בהם ארס ההתנגדות והתנגדות את זה לעמת זה, לכן היה קובל ויאמר "למה הרעת לעם הזה", פרוש שהכנסת בהם רע יותר בכה, ופרוש "למה זה שלחתני" פרוש בכה ששלחתני, ואנכי שפל ומגושם, נתגשמו הם בדברי,

והשיבו השם יתברך (שם ו, א) "עתה תראה", פרוש, הראיה וההתנגדות צריכה להיות על ידי התנגדות, ובכלל זה כי אינו נבר, פירוש מסדר בריאת העולם, לכן "ויקבד לב פרהו וכו'" (שם ט, ז), "למען תספר" (שם י, ב), משום פרסומי נפא.

ה' אומר למשה שלא כל התנגדות נובעת מכך שהמוכיח הוא מגושם ובעל ישות. סדר העולם הוא "ברישא חשוכא והדר נהורא"^ב, כאשר "יתרון האור מן החשך"^ג דווקא ו"הרע כסא לטוב"^ד. לכן, כדי שנס הגאולה יהיה ניכר – תהיה בו ראייה והתגלות, "עתה תראה"^ה

שבת פועלים שהקול של המעורר לא יהיה קולו שלו אלא קול אלקים, וכך הוא מרפא את הלב של השומעים, מעורר בהם אמונה ומביא גאולה. אבל משה רבינו עליו השלום אמר (דברים ג, כג) "ואתחנן אל ה'", שלא תלה במעשים טובים אלא במתנת חנם, מגדל השנתו אותו יתברך איד הוא אין סוף וכלם כאין נגדו ונשמים עבירים, אפלו כתר חשוף הוא קמיה עלת העלות, ואיד אפשרות הדברות ויחוד גמור בו יתברך להיות דבריו נשמעין, ולהיותו מנשם לא די שלא יועיל בדבריו אליהם אלא אף כי יפסידם, לנתק את לבם אל הנשם, להיות דבריו נשמעים, ודבור נשמי הוא בארס, אם נכנס בלב אפלו הטוב והמבחר שבדבורים אפשר להתנשם על ידם בגדלות ואמונה כוזבת ומתנגדים ההתנגדות על ידי כך.

מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים – ההתעוררות הפנימית שלו מעוררת את השומעים ומכניסה בלבם אמונה ואהבה לה'. אבל מי שאין בו יראת שמים, ומדותיו הגשמיות דבוקות בגשמיות, פועל את הפעולה ההפוכה – הרגשות שלו מעוררים רגשות דומים אצל השומעים. יכול להיות ששני אנשים יגידו בדיוק אותם דברים, "הטוב והמובחר שבדבורים", ולשניהם תהיה כוונה זהה, לעורר את השומעים לעבודת ה' ולהביא גאולה, אבל הפעולה תהיה הפוכה. מי שיש בו יראת שמים, שכל מדותיו מופנות רק לה', בבטול מוחלט, יעורר את השומעים לעבודת ה'. אבל מי שעדיין יש לו ישות, שהוא מגושם ונמשך לדברים גשמיים, יעורר בשומעים תאות זנות! מי שנמצא "בגדלות ואמונה כוזבת" – יש לו גדלות אישית, גאווה, ואמונה כוזבת בעצמו, פולחן עצמי שהוא השרש לכל עבודה זרה – מעורר תכונות דומות אצל השומעים, מנפח את הישות שלהם ומגרה את היצר הרע שלהם, וממילא מעורר גם התנגדות לתוכן דבריו. זו גם סבה פנימית לכך שהבעל שם טוב לא סבל את המגידיים שהוכיחו את העם בזמנו – אם המגידיים המוכיח איננו איש קדוש, רבי אמת, ש"האלהים יעננו בקול", אזי לא רק שדבריו לא מועילים, אלא הם ארס מזיק.

א שמות ג, טז.

ב שבת עז, ב.

ג קהלת ב, יג.

ד כש"ט (קה"ת) אותיות כו וכו'. ראה סוד הוי' ליראיו שער "הרע כסא לטוב". וראה גם אמונה ומודעות מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" עמ' רה; תוס ודעת מאמר "שני השערים" הערה פא.

ה רומז: "עתה תראה" עולה 1081 (תפארת), הנקודה

התשובה היא

כאשר יש

מעורבות ופעילות
שלנו ודווקא באופן
הזה מתעורר הלב
לומר שירה וזוכים
באמת לגאולה

שליח עובר אותם – מתחילים
ב"עת ללדת"^{קא}. כשזו ההשראה
אפשר לראות את כל הקשיים
כחבלי לידה, שדווקא מתוכם
יולד המשיח ונזכה לגאולה
האמתית והשלמה.

שליחות משה –

שבירת הקליפה וגילוי אלקות

נחזור ונקשר את הסיום, הצורך בתשובה
מן המתנגדים על ידי שליח דווקא, לתחלת
ההתבוננות שלנו היום, טענת משה "שלח נא
ביד תשלח", ביד אהרן אחי:

בחסידות מוסבר^{קב} שלמשה ואהרן,
ה"שושבינא דמלכא" וה"שושבינא
דמטרוניא"^{קג}, תפקידים שונים בגאולה –
משה, ה"שושבינא דמלכא", ממונה בעיקר
לשבור את קליפת פרעה מלך מצרים בתוקף
אלקי, ואהרן, ה"שושבינא דמטרוניא", ממונה
לעורר את נשמות ישראל ברצון אמתי לצאת
ממצרים (בסגנון אחר: משה הוא שר החוץ של
ה' ואהרן הוא שר הפנים של ה', כפי שלמדנו
פעם). כאשר משה אומר "שלח נא ביד תשלח"
הוא בעצם טוען – "אני מבין שבשביל הגאולה
חייבים שאהרן יעורר את ישראל לצאת מן
הגלות, אבל כדי להכות בקליפה בשביל מה אתה
צריך אותי? הרי אתה יכול לעשות זאת בעצמך!"
(כלומר, הכלה חייבת שושבין, אך לא החתן...)
על כך עונה ה': אם אני בעצמי – א"ס
ב"ה – אכה את פרעה, לא יתקיים "וידעו
מצרים כי אני הו'"^{קד}. אם אמיט עליהם, כולם
יחד, אסון טבע – 'זבנג וגמרנו' בפעם אחת
– כולם יתבטלו-ימותו ברגע ואין זה רצוני^{קה}.

– מתעוררת התנגדות ודווקא
כך יש "פרסומי ניסא".

ההג של פרסומי ניסא הוא
חנוכה^צ, שמצטיין בכך שעם
ישראל קם ונלחם וזכה לתשובה.
כפי שדובר לאחרונה^{צז}, בעוד
הישועה היא מלמעלה, התשובה
היא כאשר יש מעורבות ופעילות

שלנו – באופן של "זכרת את הוי' אלהיך כי הוא
הנתן לך כח לעשות חיל"^{צח} – ודווקא באופן הזה
מתעורר הלב לומר שירה וזוכים באמת לגאולה
(לעומת זאת, חזקיהו, שהנס נעשה לו ללא
התערבות שלו, רק בבטחון סביל, לא אמר שירה
ולכן לא היה משיח^{צט}). כלומר, גאולת ישראל היא
דווקא על ידי שמשה רבינו נעשה שליח (ובמדות
הלב משה מכון כנגד הנצח, הבטחון הפעיל) –
עם כל הקושי וכל ההתגייסות שנדרשת (וכל
החששות של קלקול מצד השליח). השליחות הזו
תמיד נתקלת בהתנגדות, בכשלונות ובנסיונות
שדורשים מהשליח מלחמה, ודווקא כך תגיע
תשובה, עם פרסומי ניסא בשלמות, ומתוך כך
הגאולה השלמה.

אפשר להתבונן כך גם בדברים שקורים
היום – יש דברים שליליים שקורים, קשיים
ונפילות. אפשר להסתכל על הדברים הללו
כנפילות שמעידות שלא מתקדמים בדרך הנכונה
לגאולה. אבל רוצים להסתכל בצורה חיובית,
לראות גם את הקשיים כ"עת מלחמה" שהיא
הדרך לתכלית של "עת שלום"^ק. כל כח העתים
בספר קהלת, עם כל שינויי הזמנים – שגם כל

האמצעות היא 541 (ישראל), הנקודה האמצעית היא 271
(הריון) והנקודה האמצעית האחרונה היא 136 – סוד ה'קול
של "והאלהים יעננו בקול" שנזכר בפנים, וד"ל.

צו שבת כג, ב.

צז ראה גם שיעור ו' טבת השתא בהערה (נדפס בגליון
יוחי עמ' 16).

צח דברים ח, יח.

צט סנהדרין צד, א.

ק קהלת ג, ח.

קא שם פסוק ב.

קב ראה באריכות שיעורי ד' שבט תשע"א והנסמן שם
(בעיקר בהוספות בסיום).

קג זהר ח"ג כ, א (ברע"מ); נג, ב; ערה, ב.

קד שמות ז, ה; שם יד, יח.

קה וראה גם רש"י לדברים ב, כו.

ממצרים בפועל, המיתה רק את הבכורות, ולא את כולם. ועוד, אומר ה' למשה, הגוי הערל לא מסוגל להכיר בי ישירות, אלא רק דרך השליח שלי, נשמה בגוף ("עצמות ומהות כמו שהלביש עצמו בגוף" ^{קח}, דבר שמשה רבינו לא היה מעיז בשום פנים לומר על עצמו). לכן אני רוצה שיתבטלו דוקא בפניך, ועל ידי זה "וידעו מצרים כי אני הוי'", וד"ל.

אני בראתי את האדם ("אתם קרוים 'אדם'" ^{קו}) בצלמי כדמותי ^{קז}, כדי שדרכו אצמצם את אורי וכוחי האין סופיים, כך שיוכלו להתקבל בדעת הבריות במדידה והגבלה נכונה וכו'. התפקיד של כל מכה ומכה הוא לפרק את הקליפה לחלקים, וכך להמעיט אותה ולאפשר לדע להכיר את ה'. אפילו מכת בכורות, שמכחה היתה היציאה

קח ראה שיחת אחש"פ תש"י, וביאורה באריכות בספר **לב לדעת** מאמר "וצדיק יסוד עולם".

קו יבמות סא, א; זהר ח"ב פו, א.
קז ע"פ בראשית א, כו.

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ♦ פרשת שמות היא פרשת השליחות.
- ♦ הסירוב בתחלת קבלת השליחות גורם לקשיים במימושה בהמשך.
- ♦ סרבנות משה בתחלה גרמה לסרבנות העם בהמשך, לעיכוב במדבר ולא־יכניסת משה לארץ ישראל.
- ♦ תכלית השפלות היא לקבל את השליחות וגילויי האלקות מה' – גם אם נדמה לאדם שאינו ראוי.
- ♦ במה שלא נוגע לאדם די באמונה אבל בשליחות נדרשת גם הבנה.
- ♦ האכפתיות היא תכונה יהודית טובה – בסיס המנהיגות של משה רבינו.
- ♦ אתערותא דלתתא היא תשובה אך לגאולה באתערותא דלעילא די באמונה.
- ♦ אמונה בהשגחה פרטית היא כבר גאולה.
- ♦ ה' מוציא אותנו ממצרים "בשעתא חדא וברגעא חדא" – כפי שנעשית התשובה.
- ♦ הקלת שעבוד הגוף יכולה להגביר את שעבוד הנפש.
- ♦ יש שלבי־הכנה שקודמים לגאולה ויש שלבי־התעלות אחריה – אבל יש רגע אחד מכריע של גאולה.
- ♦ בגאולה יש עליה מאמונה בהתחדשות העולם (חיה) לאמונה בעצמות ה' (יחידה) המתבטאת דווקא בהשגחה פרטית.
- ♦ שני אנשים יכולים לומר דברים בכוונה זהה אך השפעתם על השומעים תהיה הפוכה.
- ♦ דבורי צדיק מעוררים לעבודת ה' ודבורי בעל ישות ותאוה מעוררים תכונות דומות בשומעיו.
- ♦ הגאולה באה דווקא על רקע של התנגדות שמבליט את הנס.
- ♦ תשועה שבמאבק לזכות בה מעורב האדם מעוררת לומר שירה ומביאה גאולה.
- ♦ רוצים להסתכל חיובי ולראות בכל הקשיים היום חבלי לידה של הגאולה.
- ♦ משה טוען שכדי להכות את הקליפה אין צורך בשליח וה' משיב שרק כך תתגלה האלקות בעולם כרצונו.

שיעור

עיון בדברי רבי הילל על המשיח

משיח לישראל ולאומות

קיצור מהלך השיעור

בהמשך לשיעור על חזקיהו המלך, שנדפס בגליון הקודם ('הפחד בדרך לגאולה'), עסק הרב בעוד מאמר חז"ל עיקרי הנוגע **למשיחיות של חזקיהו**, ולעניינו של משיח בכלל. דברי רבי הילל **"אין להם משיח לישראל"** נדחו אמנם בגמרא, אך יש להבין מה התכוון רבי הילל, וממילא מהו **הציור של הגאולה והמשיח** שאנו מצפים אליהם. מתוך הדברים מתבררת חשיבותה של **"המהפכה הרביעית"** ועניינו של **בית המקדש השלישי** שיבנה במהרה בימינו אמן.

ובהמשך הגמרא¹: רבי הילל אומר: אין להם משיח לישראל, שכבר אכלוהו בימי חזקיה. אמר רב יוסף: שרא ליה מריה לרבי הילל! חזקיה אימת הוה בבית ראשון, ואילו זכריה קא מתנבי בבית שני ואמר גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלים הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב על חמור ועל עיר בן אתנות. ופירש רש"י: "אין להם משיח לישראל, אלא הקדוש ברוך הוא ימלוך בעצמו ויגאלם לבדו. שרי ליה מדיה, ימחול לו הקדוש ברוך הוא שאמר דברים אשר לא כן". הראשונים והאחרונים דנו בדברי רבי הילל, שלכאורה חולק על העיקר הגדול של ביאת המשיח (מי"ג עיקרי האמונה שמנה הרמב"ם), וכמו שנראה בפשטות גם מהתגובה החרדית

שנינו במסכת סנהדרין²: אמר רב גידל אמר רב: עתידין ישראל דאכלי שני משיח. אמר רב יוסף: פשיטא! ואלא מאן אכיל להו? חילק ובילק אכלי להו? לאפוקי מדרבי הילל דאמר אין משיח לישראל שכבר אכלוהו בימי חזקיה. ופירש רש"י: "אין משיח לישראל, שחזקיה היה משיח ועליו נאמרו כל הנבואות אצמיח קרן לבית ישראל ועמד ורעה בעוז ה'". חזקיהו היה באמת דמות משיחית, "ביקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח וסנחריב גוג ומגוג"³, אלא שלא אמר שירה ולכן לא היה משיח בפועל, ומכל מקום סובר רבי הילל שבזה כבר 'אכלו' ישראל את הבטחת המשיח.

נערך על ידי יוסף פלאי מרשימת הרב טבת תשפ"ה.

א צח, ב.

ב סנהדרין צד, א.

ג צט, א.

רבי הילל לא כפר בגאולה העתידה ח"ו, אלא אמר שהגאולה תהיה ללא האישיות של המשיח, כי חזקיה כבר היה משיח ואילו בגאולה העתידה הקב"ה ימלוך לבדו

של רב יוסף. כבר עסקנו בסוגיה זו בעבר^ד, וכעת נוסיף בע"ה להתבונן בה, בהמשך לעיסוק בדמותו של חזקיהו (אמנם כיון שדברי רבי הילל נדחו, ההתבוננות בו היא הרבה 'על דרך האפשר' כדרכה של תורה).

פירושי רש"י והר"ן

מפירוש רש"י (שהועתק לעיל) עולה שרבי הילל לא כפר בגאולה העתידה ח"ו, אלא אמר שהגאולה תהיה ללא האישיות של המשיח, כי חזקיה כבר היה משיח ואילו בגאולה העתידה הקב"ה ימלוך לבדו (אכן רש"י מפרש כך רק בפעם השניה שהימירה מובאת בגמרא, ואפשר שהוא מפני דיוק הלשון "אין להם משיח לישראל", לעומת הפעם הראשונה בה לא כתוב "להם" בגרסתנו, והיינו שאין להם-מתוכם משיח בשר ודם אלא רק הקב"ה). ומה שאמר רב יוסף "שרא ליה מריה" אין בזה כל משמעות שמדובר בכפירה ח"ו, אלא כמו שמצינו בעוד מקומות בש"ס שסותרים דעה מסוימת בלשון כזו, וכן רב יוסף סותר את דעת רבי הילל מכח פסוק מפורש^ה. פירוש רש"י מובן יותר לפי דברי הר"ן

ד התועודות ליל פורים ויום פורים תשע"ח.
ה לפי מהר"ל בחדושי אגדות.

ו לשון חדושי הר"ן: "וכן ר' הלל שהיה אומר אין משיח לישראל לא היה בדעתו שיהיו ישראל באכלן בגולה ויהיו אובדין בכותים ח"ו לאותו צדיק שהרי התורה הבטיחה והעידה שנא' ושב וקבצך מן העמים וישבו בארץ וירשנה וכל הפרשה כולה מפורשת בפרשת אתם נצבים ובפ' האזינו אלא ר' הלל מקצר בימות המשיח לומר שלא יהיו צריכין למלך המשיח לכבוש האומות אלא מיד בצאתם מן הגלות כבוד י"י יראה עליה' ויחיו המתים ויהנו מזיו השכינה. והיינו דאמרין דלא איברי עלמא אלא לדוד שהטובה של עה"ז היתה בימי דוד ושמאל אמר בימי משה כלומר שימי משה היו טובים מהם. וכמו כן מי שאמר שכבר אכלוהו בימי חזקיהו ר"ל שעיקר הטובה הגופנית היתה בימי חזקיהו. וכבר נדחו דברי ר' הלל מן הכתוב גילי מאוד בת ציון וגו'

בפירוש דברי רבי הילל: "שלא יהיו צריכין למלך המשיח לכבוש האומות אלא מיד בצאתם מן הגלות כבוד י"י יראה עליהם ויחיו המתים ויהנו מזיו השכינה". ו"כבר אכלוהו בימי חזקיה" היינו "שעיקר הטובה הגופנית היתה בימי חזקיה", ולכן הגאולה העתידה תהיה מעבר ישיר מחשך הגלות ליעודים המופלאים, מעולם הזה הישר לתחיית המתים.

מכל מקום, רב יוסף דחה את דברי רבי הילל, וודאי אנו מובטחים בביאת המשיח, מלך בשר ודם, "הִנֵּה מִלְכָּךְ יָבוֹא לָךְ צָדִיק וְנוֹשֵׁעַ הוּא עָנִי וְרָכֵב עַל חֲמֹר וְעַל עֵיזָר כֶּן אֶתְנֹת" (לא רק תקופה ומצב של ימות המשיח אלא משיח אישי-פרסונלי). **רב יוסף = משיח**, הוא מאמין ובטוח גדול בביאת המשיח בימיו, ולעומת החכמים שאמרו "ייתי לא איחמיניה" הוא אמר "ייתי ואזכי דאיתיב בטולא דכופיתא דחמריה" (רש"י "בטולא דכופיתא דחמריה, בצל הרעי של חמורו כלומר אפילו בכך אני רוצה ובלבד שאראנו" – רב יוסף היה סג"נהור אבל האמין שעם ביאת המשיח יתרפא, משיח יפקח את עיניו והוא יראנו ממש).

שתי תקופות בימות המשיח

הרמב"ם כותב "המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה, ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל, וחוזרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם, מקריבין קרבנות, ועושין שמטין ויובלות ככל מצותה האמורה בתורה"^ז, ועוד אומר הרמב"ם "אל יעלה על הלב שבימות המשיח יבטל דבר ממנהגו של עולם, או יהיה שם חידוש במעשה בראשית, אלא עולם כמנהגו נוהג... אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות

הנה מלכך יבא לך וגו' וזה היה בזמן בית שני וזכריה הי' מבטיח לישראל על מלך המשיח שיגלה במהרה בימינו".

ז זכריה ט, ט.

ח סנהדרין צח, ב.

ט הלכות מלכים פ"א ה"א.

רבי הלל הנשיא

כדי להבין יותר את דברי רבי הלל, יש להתבונן בדמותו. מלבד הלל הזקן (חברו של שמאי), מוזכרים בגמרא ובדברי חז"ל עוד חכמים בשם הלל סתם, רב הלל ורבי הלל, כאשר בדרך כלל כתוב **הלל** חסר ולפעמים **הלל** מלא, כמו אצלנו. התואר רבי הלל אומר שהוא מארץ ישראל (רבי הוא חכם סמוך בארץ ישראל), ונראה כדברי המפרשים^{טז} שרבי הלל זה הוא רבי הלל הנשיא, מצאצאי רבי יהודה הנשיא ודור עשירי להלל הזקן (כמו בסדר "עשרה דורות מאדם עד נח... עשרה דורות מנח ועד אברהם"^{יז}, כאשר העשירי הוא התכלית, בחינת משיח^{יח}).

רבי הלל הנשיא הוא שתיקן את לוח השנה שאנו נוהגים על פיו עד היום, כיון שראה שהסמיכה הולכת ונפסקת (מפני גזרות הרומאים ודלדול הישוב היהודי בארץ) ולא תהיה אפשרות לקדש חדשים ולעבר שנים בבית דין^ט. עד אז החזיקו במסירות נפש בהמשך שלשלת הסמיכה וקידוש החדש, מתוך ציפיה לגאולה שתבוא

טז תשב"ץ לקמן הערה יט.

יז אבות פ"ה מ"ב.

יח ראה לקו"ש ח"ב הוספות לפרשת בראשית.

יט השגות הרמב"ן לספר המצוות מ"ע קנ"ג: "ר' הלל הנשיא בנו של רבי יהודה הנשיא (כנראה צ"ל רבי יהודה נשיאה, כדלקמן בדברי התשב"ץ) שתקן חשבון העבור הוא קדש חדשים ועבר שנים הראוין להתעבר לפי מניינו עד שיבוא אליהו ז"ל ונחזור לקדושנו על פי הראייה בב"ד בבית הגדול והקדוש אמן במהרה בימינו יהיה. שהוא זכור לטוב ראה שיתבטלו המועדות מפני הפסד הסמיכה כמו שנתבטלו דיני קנסות".

ש"ת תשב"ץ ח"א ס' קל"ו... והוא ר' יהודה נשיאה בן בנו של ר' יהודה הנשיא, ובנו של זה הוא הלל האחרון שהיה בימי אביי ורבא והיה ג"כ אמורא והוא המסדר הקבועים שלנו כמו שהוא מקובל בדינו וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל בס' המצוות שלו. ומצינו בימי האמוראים שיש הלל נזכר בגמ' בפרק חלק (הוא המאמר שאנו עוסקים בו)... ובמקומות אחרים, ושמא זהו הלל בנו של ר"י נשיאה. והנה הוא עשירי להלל ונמצא סדר היחס כן: הלל בן ר"י נשיאה בן ר"ג ברבי בן ר' יהודה הנשיא בן ר"ש בן ר"ג בן ר"ש בן ר"ג הזקן בן ר"ש בנו של הלל הזקן הבבלי".

בלבד^י. כלומר, מלכות המשיח היא שלמות קיום התורה והמצוות בתוך גדרי העולם, גם מבלי שיתרחש שינוי נסי (אע"פ שהרמב"ם מותיר את הציור המדויק של ימות המשיח פתוח, "וכל אלו הדברים לא ידע אדם איך שיהיו עד שיהיו"^{יג}). אמנם מוסבר^{יד} שכל זה בתקופה הראשונה

של ימות המשיח, אז ינהג העולם בכללו בדרך הטבע, והמצב של שלום ושפע גשמי יאפשר לעסוק בתכלית האמתית "שהטובה תהיה מושפעת הרבה וכל המעדנים מצויין כעפר ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד"^{יז}. אבל בתקופה השנייה יתעלה העולם למדרגה נסית

ויהיה שינוי בטבע העולם, כמו תחיית המתים. אולם רבי הלל סבר שאין צורך בתקופה הראשונה, משיח בגשמיות, אלא מיד עם הגאולה תהיה תחיית המתים וגילוי אלקות לכולם (וממילא אין טעם בייעודים של הטובה הגשמית, וכבר 'יצאנו ידי חובתם' בימי חזקיהו). נמצא שלפי רבי הלל אין לנו תפיסה והשגה בימות המשיח, שהם רק בבחינה נסית ('עולם חדש'). ממילא הציפיה למשיח אינה ציפיה ממשית בתוך גדרי העולם, ובכך אנו קצת 'מתיאשים' מן הגאולה שתהיה בקרוב! אמנם הנס יכול להתרחש בכל יום, אבל זהו מעבר למציאות אחרת לגמרי, שאינה 'צומחת' מתוך המציאות הקיימת. המשיח לפי רבי הלל דומה לתיאור "קץ הימין" בסוף ספר דניאל, הכרוך בתחית המתים, "ורבים מישני אדמת עפר יקיצו"^{יח}, ולכן הוא בלתי נודע, "כי סתמים וחתמים הדברים עד עת קץ"^{יט}.

י שם פ"ב א"ב.

יא שם.

יב ראה לקוטי שיחות חכ"ז פרשת בחוקותי א.

יג שם ה"ה.

יד דניאל יב, ב.

טו שם פס' ט.

ית' "כחשיכה כאורה" כאחד ממש, וד"ל.
[הילל-לילה = בטחון], הבטחון כי "לילה כיום
 יאיר" = כהן, רמז ליעוד של "ממלכת כהנים וגוי
 קדוש"^כ בהשפעת המשיח לאומות כפי שיתבאר.
 אולם **הילל, לילה** הוא גם אותיות **יללה** (היא
 תרועה, "אשרי העם יודעי תרועה"), היינו חבלי
 המשיח שרואה רב יוסף, וד"ל.]

משיח בן יוסף

שתי התקופות בימות המשיח הם בבחינת
 משיח בן יוסף ומשיח בן דוד (הרמב"ם לא מזכיר
 את משיח בן יוסף, ונראה שלשיטתו האישיות
 של משיח בן דוד כוללת בתוכה את בחינת משיח
 בן יוסף, והיינו שתי התקופות של המשיח). משיח
 בן יוסף הוא "עולם כמנהגו נוהג", גאולה בדרך
 הטבע, שהרי הוא עוסק במלחמות (בפשטות
 משיח בן יוסף ימות במלחמת גוג ומגוג^כ, אלא
 שלפי הקבלה משיח בן דוד מתפלל עליו שלא
 ימות, כמו שמכוונים בתפלת "וכסא דוד עבדך
 מהרה לתוכה תכין"^{כז}), ואילו משיח בן דוד הוא
 הנהגה נסית, "עד דוד הגדיל"^ל.

רבי הילל 'מוותר' על תקופת משיח בן
 יוסף ועובר ישר לתקופת משיח בן דוד, 'גילוי
 אלקות נטו' ללא מלך וללא מלחמות. יש מי
 שמפרש קרוב לזה, "אין משיח לישראל" היינו
 אין משיח בן יוסף אלא רק משיח בן דוד (אלא
 שיש להמשיך ולומר שכיון שאין משיח בן יוסף
 ממילא אין מלחמות וכו' והכל גילוי אלקות
 כדברי הר"ן). חזקיהו המלך כבר היה משיח בן
 יוסף (כמפורש בדברי האר"י), ומה שיהיה הוא
 רק משיח בן דוד וממילא כבר אין צורך לאישיות
 של משיח ממש.

והרמז לכל זה: **אין משיח לישראל = משיח
 בן יוסף משיח בן דוד!** לפי זה אפשר לדרוש:
 "אין משיח לישראל", אין משיח אחד אלא שני

במהרה. אבל רבי הילל החליט 'להתייאש'
 מאפשרות הגאולה בקרוב, השלים עם הגלות
 וקבע תקנות להחזיק את היהדות בזמן הגלות
 המרה המתרגשת ובאה.

אמנם הלל הוא לשון אור ("אור כי יהל"^כ),
 שייך לאור הבקר של הגאולה ("בִּקְרָן של
 ישראל"^{כא}), אבל רבי **הילל** מלא יו"ד הוא אותיות
לילה, חשך הלילה של הגלות! אם כן, נראה שרבי
 הילל הולך 'לשיטתו' –

"אין משיח לישראל"

והגאולה העתידה היא
 רק בצירור רוחני שאין לנו
 בו השגה, וממילא כעת
 אנו צריכים להתנהל לפי
 'כללי הגלות'.

אכן, הסוד של רבי

הילל הוא "**לילה כיום**

יאיר"^{כב} (ראשי תבות "**לכי** מעטי את עצמך"^{כג},
 מיעוט הלבנה בזמן הגלות) – להמשיך מעין
 "אורו של משיח" גם בזמן הגלות, והוא כענין
 גילוי אלקות ע"י אותות ומופתים של צדיקי
 הדורות^{כד} (גם בתוקף חשך הגלות). רבי הילל
 התקין את הלוח על ידי סוד העבור, רמז למשיח
 הנמצא בעבור בזמן הגלות (**סוד העבור = סוד
 הוי' ליראיו = שמחה = אור עולם**). בנבואת
 ישעיהו נמצא "**הילל** בן שחר"^{כה} ופירש"י שהוא
 כוכב נגה, כוכב הבקר (ורמזו לשרי בבל) – כמו
 ששחר הוא משרש שחור אך הוא שוחר (מצפה)
 לאור הבקר, זמן תפלת שחרית, כך הילל הוא
 בסוד "ארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון
 היום"^{כז}, סוד תיקון קליפת נגה המעורב טוב ורע,
 אור וחשך, כאשר שרשו גבוה עד מאד, בעצמותו

כ איוב לא, כו.

כא אסתר רבה י, יג (ביחס לפסוק "בנימין זאב יטרף בבקר
 יאכל עד").

כב תהלים קלט, יב.

כג חולין ס, ב.

כד כמבואר בתניא, שער היחוד והאמונה פ"ה.

כה ישעיה יד, יב.

כו משלי ד, יח.

כז שמות יט, ו.

כח סוכה נב, א.

כט פרי עץ חיים שער העמידה פ"ט.

ל שמואל"א כ, מא.

כמו שה' אחד כך

יש משיח אחד,
משיח בן יוסף
ומשיח בן דוד הם
אחד ולכן ודאי יש
משיח בגשמיות
ממש

החוזק, של המשיח). המשיח האמיתי הוא "אֵין משיח", משיח בבחינת אין שאין לנו בו השגה כלל וכלל, כשם שאין לנו השגה בעצמותו יתברך. במקום חזקיהו, התחזקות בישועה דרך מלך בשד ודם, יש לקיים "קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' לך", ורק

הקב"ה בכבודו ובעצמו יגאלנו.

ורמז: "אין משיח לישראל" ס"ת נחל – "נפשנו חכתה להוי"ל^ל, לא למשיח אלא לה' דוקא, היינו הנחל העולה מלמטה למעלה, סוד "נצר חסד לאלפים"^ל – המזל העליון עליו נאמר "אין מזל לישראל" ו"אין משיח לישראל", וד"ל.

משיח ומקדש לאומות

יש מי שמפרש^ל "אין להם משיח לישראל" היינו שביאת המשיח איננה (בעיקר) בעבור ישראל אלא בעבור אומות העולם! היינו שעיקר פעולתו של המשיח היא "המהפכה הרביעית", פעולה ביחס לאומות העולם, ופחות עבור ישראל (הגויים 'חייבים' משיח' יותר מישראל^ל). הוסבר (בשיעור הקודם) כי אצל חזקיהו התקיימו ארבע הפעולות-שלבים הראשונים של המשיח שמונה הרמב"ם בהלכות מלכים^ל: "א] הוגה בתורה ועוסק במצוות... ויכוף כל ישראל לילך בה". ב] וילחם מלחמות ה'. ג] ובנה מקדש במקומו [המקדש כבר היה קיים וחזקיהו חזק את עבודתו]. ד] וקבץ נדחי ישראל [חיבור

לד תהלים כז, יד.

לה תהלים לג, כ.

לו שמות לד, ז.

לז אהבת יהונתן (ר' יהונתן אייבשיץ), הפטרת אחרון של פסח "דודאי ישראל לא יצטרכו למלך כי ה' הוא מלכם. רק עו"ג יבא וימלוך עליהם ויגיר אותם לעבודת המקום ב"ה". וראה שם בהפסרת פרשת מקץ והפסרת פרשת החדש.

לח ראה המהפכה הרביעית פרק י"ב עמ' קעח.

לט פ"א ה"ד.

משיחים, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד (וכיון שהעיקר הוא משיח בן דוד על כן ניתן לעבור מיד לגילוי אלקות ישיר).

אבל רב יוסף לא מוותר על בחינת משיח בן יוסף, ורמז בדברי יעקב אבינו "רב עוד יוסף בני חי"^{לא} – משיח בגשמיות

דווקא, שאצלו יש מלחמות, עד מלחמת גוג ומגוג וחבלי משיח קשים, ובכל זאת "ייתי ואחמיניה" בקרוב. רבי הילל אמר "אין משיח לישראל", אין משיח אחד אלא שני משיחים, ואילו רב יוסף אומר "שרא ליה מריה לרבי הילל" = 1118, "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד", כמו שה' אחד כך יש משיח אחד, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד הם אחד ולכן ודאי יש משיח בגשמיות ממש.

אין ויש במשיח

מורנו הבעל שם טוב מפרש^{לב} "אין מזל לישראל"^{לג} – "אין מזל לישראל", האין האלקי הוא המזל של ישראל. בדרך זו יש לדרוש גם בדברי רבי הילל "אין משיח לישראל" – גילוי האין האלקי בנשמת כל אחד ואחת מישראל, גילוי ה"חלק אלוה ממעל ממש" שבו, הוא ה'משיח' של ישראל (ואין צורך בתקופה הראשונה של מלך המשיח).

כלומר, ה'יש' של המשיח הוא מה ש"אכלוהו בימי חזקיהו", ומה שיהיה לעתיד הוא ה'אין' של המשיח, גילוי אלקות. כך הוסבר (בשיעור הקודם) כי המשיחיות של חזקיהו היתה בבחינת יש, ומשום כך הוא לא זכה להיות משיח (פגם של ישות בדקות, שעל כן ברצונו הלא-מודע הוא לא רצה לחוות את הפחד מאשור, הפחד שמבטל את הישות). אלו דברי רבי הילל "אין להם משיח לישראל" – המשיח שאתם מצפים אליו, בבחינת יש, כבר היה, והוא הוא חזקיהו (הישות,

לא בראשית מה, כח.

לב בעש"ט עה"ת פרשת לך לך אות כו.

לג שבת קנ"א.

בית המקדש השלישי והנצחי יבנה דוקא על הרקע של תיקון העולם כולו

עם עשרת השבטים].
אבל הפעולה החמישית
(משיחית ביותר), תיקון
העולם כולו – זה לא
התקיים בו.

אכן, בהלכות מלכים
כתוב לפי הנוסח המקורי של הרמב"ם "וכל
הדברים האלו [של אותו האיש הנוצרי ושל
מייסד האסלם] אינן אלא לישר דרך למלך
המשיח ולתקן את העולם כולו לעבוד את
ה' ביחד. שנאמר 'כי אז אהפך אל עמים שפה
ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד'^מ...
כשיעמוד המלך המשיח באמת ויצליח וידום
וינשא מיד הם כולן חוזרין ויודעים ששקר נחלו
אבותיהם ושנביאיהם ואבותיהם הטעום". כלומר,
תיקון העולם אינו פעולה של המשיח עצמו, אלא
עצת ה' "לתקן את העולם כולו", וממילא אין
זה מוגדר בתפקידיו של המשיח כמו השלבים
הקודמים (שבהם הוא נבחן). אלא שבנוסח
שבדפוס (מפני הצנזורה) נכתב "ויתקן העולם
כולו" ומתייחס למשיח. אם כן, רבי הילל סובר
ש"כבר אכלוהו בימי חזקיה" היינו שאז התקיימו
ארבע פעולות המשיח, ואילו הפעולה החמישית
יכולה להתקיים בידי הקב"ה לבדו ללא 'תיווך'
של המשיח (ומכל מקום נדחו דברי רבי הילל).
ונקודה חשובה: בית המקדש השלישי
והנצחי יבנה דוקא על הרקע של תיקון העולם
כולו. "נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים ונשא
מגבעות ונהרו אליו כל הגוים"^{מא}. "ובני הנכר
הנלוים על ה' לשרתו... והביאותים אל הר קדשי
ושמחתים בבית תפלתי עולתיהם וזבחייהם
לרצון על מזבחי כי ביתי בית תפלה יקרא
לכל העמים"^{מב}, הגרים המצטרפים לישראל
הם ה'פרי' של המהפכה הרביעית (גרי צדק או
לפחות גרי תושב), ובפסוק הבא (סיכום הנבואה)
"נאם אדני אלהים מקבץ נדחי ישראל עוד אקבץ

עליו לנקבציו", היינו שהשלב החמישי בא על
גבי השלב הרביעי, כפירוש ראב"ע "עוד אקבץ
גרים על נקבצי ישראל".

מהפסוק "והביאותים אל הר קדשי" עולה
כי עיקר ענינו של המקדש הוא תפלה, "בית
תפלתי... בית תפלה לכל העמים" (בדומה
למה שמוגש בתפלת שלמה בחנוכת המקדש),
ואילו עבודת הקרבנות טפלה יחסית, תפלות
כנגד קרבנות. ואף אפשר לדרוש: על ידי "בית
תפלתי" נחשב כאילו הקדיבו קרבנות על גבי
המזבח, "עולותיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי"
(כאשר "בית תפלתי" היינו גם שהקב"ה עצמו
מתפלל שם, כדרשת חז"ל^{מג}).

ממילא, רבי הילל אומר שהגאולה היא
מצב עתידי-נסי, כמו עולם התחיה, שעליו
נאמר "מצוות בטלות לעתיד לבוא"^{מד}, ו"כל
הקרבנות בטלים חוץ מקרבן תודה"^{מה}, עבודת
הקרבנות כפשוטה בטלה (ולבסוף גם קרבן תודה
כפשוטו בטל) ונותרת עבודת התפלה הרוחנית,
"הלואי יתפלל אדם כל היום כולו"^{מו}. דעה זו
מתאימה למה שנראה מדברי הרמב"ם במורה
נבוכים שעבודת הקרבנות היא לשלול עבודה
זרה ומשמע שלעיתיד לא יהיה צורך בקרבנות מן
החי. אמנם הלכה למעשה היא כדברי הרמב"ם
בהלכות, המדגיש כי בביאת המשיח יבנה המקדש
ויקריבו בו כל הקרבנות, "סדר העבודה" כפשוטו
(לכל הפחות בתקופה הראשונה, הטבעית).

סיכום

מכל זה עולה שרבי הילל 'מוותר' על משיח
בן יוסף איש המלחמות, ומתעצם עם משיח בן
דוד, משיח השלום והאור והרוחניות בלבד. לכן
לדעתו אין צורך בארבעת השלבים הראשונים
בהופעת המשיח שמנה הרמב"ם, אלא רק השלב
החמישי, המשיח להופעה נסית של מקדש מסוג

מג ברכות ז, א.

מד נדה סא, ב.

מה ויקרא רבה ט, ז.

מו ברכות כא, א.

מ צפניה ג, ט.

מא ישעיה ב, ב.

מב ישעיה נז, וז.

אחר לגמרי.

בציור של רבי הילל, אין מקום ואין צורך ב'כפיה דתית' (שמזכיר הרמב"ם בשלב הראשון, אע"פ שגם בדברי הרמב"ם ניתן לפרש שהכפיה היא בדרכי נעם ושלוש); אין מלחמות בכלל, גם לא 'מלחמות המשיח' (בדומה לדברי רבי נחמן שמשיח יכבוש את כל העולם בלי יריה אחת); ולא יבנה בית המקדש לישראל לשם הקרבת קרבנות אלא בעיקר כ'מרכז רוחני' לכל העולם. העיקר הוא קיום "לעבדו שכם אחד".

מכאן אפשר להפליג ולומר שלדעת רבי הילל 'קופצים' מיד למצב של "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"^{מז}, קדושת

בציור של רבי הילל, אין מקום ואין צורך ב'כפיה דתית'

הארץ מתפשטת (אם בציור 'טבעי' של הרחבת הגבולות כמוזכר בהלכה, ואם בציור נסי כלשהו), ואז אין צורך בקיבוץ גלויות כפשוטו (חזרת ישראל לארץ, "כל יושביה עליה", היובל נוהג ומקבלים גר תושב וכו') אלא כל אחד ואחד נשאר במקום השליחות שלו ומגלה שם את השראת השכינה (כמסופר על השראת השכינה במעוזבוזו אצל הבעל שם טוב).

"אחרי הדברים והאמת האלה"^{מח} יש לזכור כי דברי רבי הילל נדחו, אבל בהחלט אפשר לקבל מהם השראה תוך כדי הציפיה הודאית לביאת המשיח ובנין בית המקדש במהרה בימינו.

מח דבהי"ב לב, א. וראה בשיעור הקודם בנוגע לביטוי הזה.

מז לפי ספרי דברים פ"א ועוד.

הסיפור החסידי

אדמו"ר הזקן | מחלה? סתם קדחת

רבי שניאור זלמן ברוכביץ' מליאדי, בעל התניא והשו"ע, נולד בח"י אלול קה"ת לאביו רבי ברוך ואמו רבקה. עוד בילדותו נודע כעילוי גדול בתורה. בתקכ"ד נעשה לתלמידו המובהק של המגיד ממזריטש, ולאחר פטירתו למד מפי רבי מנחם מענדל מויטבסק. עם עליית רמ"מ לארץ, ובהוראתו, הפך אדמו"ר הזקן למנהיגם של חסידי רוסיה ורוסיה הלבנה. כתב את ספר התניא – ספר יסוד בחסידות בכלל ובחסידות חב"ד בפרט – המוגדר כ"תורה שבכתב של החסידות". בעקבות הלשנות מתנגדיו ישב בכלא פעמיים, ויום שחרורו הראשון, י"ט כסלו תקנ"ט, נקבע כיום טוב ור"ה לחסידות. בכ"ד טבת תקע"ג, בהיותו בדרך, נסתלק הצדיק ונטמן בהאדיטש.

שני סוגי קדחת: אחת קדחת שחיל ורעדה יאחזמו, וישנם לזה תרופות שונות. השניה, סוג שאין לחולה חום אבל מרגיש שכוחותיו הולכים ואוזלים, ואין לנו הרופאים שום תרופה נגד קדחת זו. אצלך היתה הקדחת מסוג השני, שאין לנו שום רפואה! אנא ספר נא, איך נעשה אצלך קדחת פשוטה? ויספר להרופא איך שהחליט לנסוע לרובו, וכנראה רבו כ"ק אדמו"ר הזקן הפך באמרי פיו מקדחת שאין רועדין ממנה לקדחת שרועדין ממנה – ועל ידי זה נתרפא לגמרי. [רשימות דברים]

לכל ספירה מעשרת הספירות, ובמיוחד שש ספירות הלב, ישנו מלאך הקשור בה ומבטא אותה. בספירת התפארת, זהו המלאך רפאל האחראי על הרפואה.

מדרך הרפואה שהמשיך אדמו"ר הזקן (ואופיינית גם לצדיקים נוספים), ניתן ללמוד מהו סוד כוחה של התפארת: התפארת היא מידת הרחמים, והיא מסוגלת 'לרכך' את המציאות ולהמשיך חמלה לתוך מציאות של דין. לא מדובר כאן ביציאה גמורה מגדרי הטבע, אלא במהפך שמתחולל במסגרת מציאותית מסוימת – כהפיכת קדחת סופנית לקדחת קלה.

כפי שהתבטאו כבר צדיקים רבים, בסיפור

אחד מחסידי כ"ק אדמו"ר הזקן נסע על פני הנהר הנייפר באניה, והרגיש עצמו במיחוש של חולי. ירד מהאניה בעיר שקלוב, ופנה אל רופא ידוע. הרופא בדק ואמר לו שמחלתו אנושה ומסוכנת, על כן עצתו שייסע הביתה – כי אין תרופה למחלתו. החסיד החליט לא לנסוע ישר לביתו, כי אם ימיו ספורים, הרי טוב אם ייסע ישר לליאזני לכ"ק אדמו"ר הזקן, לכל הפחות יראה פניו לפני שילך לעולם האמת.

עשה כך החסיד, ובבואו לליאזני נכנס לכ"ק אדמו"ר הזקן וסיפר את אשר אמר לו הרופא המומחה: שימי חיי ספורים. ויאמר הצדיק: הכל בסדר, זוהי קדחת! ויאמר החסיד: והלא בשעת קדחת, אלו הסובלים ממחלה זו רועדים? ויאמר כ"ק אדמו"ר הזקן: נו, אם כן, אז תרעד! ובאותו רגע אחזתו חיל ורעדה ושיניו החלו דא לדא נקשן.

כאשר עברה הקדחת אצל החסיד, נסע הביתה דרך שקלוב וסר אל הרופא שברקו מקודם. ויאמר החסיד בתרעומת אל הרופא: למה ציערתני לאמור שימי חיי ספורים? הלא היתה לי קדחת, וכבר עברה המחלה, ואני ב"ה בחיים ומרגיש בטוב! ויאמר הרופא: אמת הוא שהיתה לך קדחת. אבל, ישנם

ויאמר ר' ראובן הסופר: המזוזות שלך נכתבו עם כל הכוונות כמו של הרבי. אבל כ"ק מקפיד שיכתבו עבורו במילוי הלבנה, ועבורך לא הקפדתי על זה. ההקפדה הפלאית שנחשפת בסיפור, כתיבת מזוזות במילוי הלבנה, לא כתובה בשום ספר הלכתי או קבלי. זו הנהגה ייחודית לאדמו"ר הזקן. עם זאת, מתוך דברי המקובלים אודות הלבנה והמזוזה, נוכל להתחקות במשהו אחרי הקשר הזה:

ראשית, הלבנה היא סמל לספירת המלכות. שנית, **המזוזה** (= **אדנ'**, שם המלכות) שוכנת על פתח הבית – שגם הוא סמל של ספירת המלכות, מפתח הדלת של עולם האצילות. הירח, אם כן, קשור מאוד במזוזה. אך מהי משמעותו של הירח המלא דווקא?

מלכות דאצילות היא השכינה, הנוכחות האלוהית היוצאת מפתח ביתה אל העולמות התחתונים. כאשר הלבנה במילואה, בליל ט"ו לחודש, היא רומזת לזמן בו השכינה, שהיא גם מקור נשמות ישראל, שלמה ומלאה. כך היה בזמן המלך שלמה, ששמו רומז לשלמות והוא הדור ה'ט"ו לאברהם אבינו, וכך יהיה גם בזמן הגאולה: "והיה אור הלבנה כאור החמה". עם ישראל ונוכחות הבורא בעולם יהפכו זוהרים ומאירים ממש כמוהו עצמו, ללא כל צל שמעיב עליהם. את האור הזה רוצה האדמו"ר הזקן לחוש במזוזות שלו, מזוזות של ירח מלא.

אודות צדיק ישנו כח לפעול את הפעולה שמסופר אודותיה. ראוי אם כן לזכור את הסיפור הזה, ולספרו בכל פעם בה מתקבלת אבחנה רפואית קשה. סכנת חיים? נו, סתם קדחת...

אחד מחסידי כ"ק אדמו"ר הזקן, בהיותו בליאזני או בליאדי, היה צריך לעבור דרך יאנאוויטש ולשוב לאחר זמן קצר לכ"ק אדמו"ר הזקן. ויבקש אותו אדמו"ר הזקן: שבעברו דרך יאנאוויטש יסור להסופר ר' ראובן ויבקש אותו בשמו שיכתוב עבורו מזוזות, ובחזרתו, יקבל ממנו המזוזות ויביא אותם אליו.

החסיד, ביצע את השליחות, וביקש מר' ראובן שגם עבורו יכתוב מזוזות. הסופר הסכים, וכאשר חזר החסיד לקחת את המזוזות נתן לו הסופר שתי חבילות, ואמר לו: חבילה זו עבור כ"ק אדמו"ר הזקן וחבילה זו עבורך. כשבא החסיד לכ"ק אדמו"ר הזקן, חפץ היה לדעת מדוע הסופר חילק לשתי חבילות. מה בין זה לזה?

מה עשה? לקח החבילה שנתן לו הסופר עבורו, ומסרה לכ"ק אדמו"ר הזקן... כ"ק עיין בהם, ואמר: מדוע התחיל לשלוח אלי מזוזות כאלו? ויאמר החסיד: אפשר טעיתי, שגם עבורי כתב מזוזות ויש לי עוד חבילה! ומסור החסיד לכ"ק החבילה השניה. עיין בהם כ"ק ואמר כן, כן, זה טוב. החסיד, בנסעו שוב דרך יאנאוויטש חזרה לביתו, סר לבית הסופר ובא אליו בטענה: למה עבורו אינו כותב המזוזות כהוגן? שהרי כ"ק אדמו"ר הזקן לא רצה לקבלם!

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

רפואה רוחנית לכבד

יש לי קרוב שלקה בשחמת הכבד והוא בקש לשאול – מה התיקון הרוחני שעליו לעסוק בו?

מענה:

כבד לשון **כבוד**, ראוי להתחזק ולהדר בכבוד הורים, כבוד לומדי תורה וכבוד הבריות בכלל. להעריך מקרב לב כל אחד ואחד במעלה המיוחדת שיש לו שאין בי ולתת לו כבוד – "איזהו חכם הלומד מכל אדם... איזהו מכובד המכבד את הבריות".

תפקיד המשפיע החסיד

הרבי עודד, במבצע "עשה לך רב", שלכל אחד יהיה משפיע ולכל אחת תהיה משפיעה. מהו בעצם התפקיד של המשפיעה?

מענה:

התפקיד של משפיעה הוא להיות ידית־נפש באמת, שאפשר לדבר אתה בצורה חופשית ולבבית, שהיא תהווה און קשבת וגם מייעצת טובה – "דאגה בלב איש ישחנה

[ישיחנה לאחרים', לספר למשפיע] ודבר טוב ישמחנה [עצה טובה קמשמע לך]".

אולי הילד שלי לא בסדר

יש לי לאחרונה קשיים עם אחד הילדים שלי ובכנות, אני באמת חושב שהוא מתנהג לא בסדר וגורם צרות לעצמו ולסובבים. אשמח לעצת הרב.

מענה:

ידועים דברי הרבי הריי"צ שיש חובה בכל יום לחשוב חצי שעה על חינוך הילדים [היום יום כ"ב טבת], כך אתה צריך להתבונן כל יום גם בנקודות הטובות של הילד שלך, ומכח ההתבוננות המכוונת לעורר אהבה וקירוב.

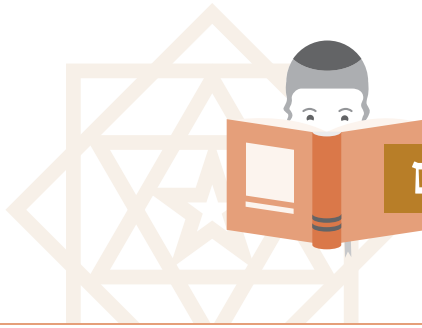
איך שורדים גירושין של ההורים

לצערי ההורים שלי נמצאים בהליך גירושין שכולל הרבה מריבות וחילופי האשמות כבדים. לאחרונה, אני מרגישה שההורים מנסים, כל אחד מזוויתו, למשוך אותנו לצד שלו ואכן חלק מהאחים

אכן מצדדים יותר באחד הצדדים. אני לעצמי משתדלת מאוד שלא לנקוט צד ורק מנסה לעבור את הסיפור בשלום. מלבד אי־הנעימות מול ההורים, אני מרגישה מאוד מדוכאת מכל הסיפור וממש מתקשה לתפקד בלימודים ובחיי היום־יום. אני מוצפת במחשבות לא טובות על ההורים, על האחים, על עצמי ולפעמים אפילו קצת על הקב"ה – למה הוא עושה לנו את זה? אודה לעצת הרב.

מענה:

ראשית כל חשוב שתהיה לך משפיעה קבועה (כגון המורה שלך) שאת יכולה לדבר אתה בחופשיות ולקבל ממנה עצות טובות וחיזוק. לא די בשיחה חד פעמית, אלא בקשר קבוע ומתמשך. זה שלכל אחד יהיה משפיע הוא מעיקרי דרך החסידות. עליך לעבוד עם עצמך לקיים את הפסוק "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך", לנסות לחיות במודע כל הזמן עם ה', שהוא בעצם השותף השלישי הכולל את אבא ואמא. כלומר לצאת מעצמך ולהתחבר במחשבה דבור ומעשה לה' (ועל ידי כך להיטיב את ההסתכלות

אנכי והילדים

המחזור לילדי ישראל

אם קר וחם

עקרון חשוב בעבודת ה', שיש בו דבר
והפוכו.

אם אנכי צוילא

החורף כרגע בעצמו. השנה דווקא
לא ירדו גשמים רבים, ואנו תפלה
שניגיעו אלינו בקרוב, אבל בכל שנה
לאחר תקופת הגשמים הראשונה
מגיע החורף אל שיאו בגל של קר גדול.
אתם אוהבים קר? אני בדרך כלל לא.
זוכר שבחורף שעבר התקלקל יום אחד
המזגן בכיתה, ונאלצנו לשבת בשעור
מכוצים וקפואים. זה בהחלט לא נעים.
למה אני מתכוון בשעה שקר לי? כי את
מעט החם שיש בגופי אני רוצה לשמר
חזק אצלי. אני מחבק אותו כדי שלא
יברח לי...

מה עשינו? הרי מתקן המזגנים לא

שלום ילדים!

בפרשה שלנו מתחיל ה' ללמד את
פרעה שכדאי לו לאפשר לבני ישראל
לצאת מארצו. פרעה מתעקש ובוחר
ללמד זאת בדרך הקשה, וסופג פעם
אחר פעם את עשרת המכות. חשוב
שנזכר! פרעה והגזרות שגזר עלינו
היו רק המסקל. מה שמעניין אותנו יותר
הוא מה אנחנו למדנו מאותן המכות
שמקבל פרעה. האמת היא, שציאת
מצרים נועדה ללמד אותנו כיצד אני,
אתה וכל אחד מאתנו יכול לצאת
ממצרים שבתוכנו. כיצד עלי להכניע
את פרעה שבי.

שתי המכות הראשונות שמקבל
פרעה – מכת דם וצפרדע – מלמדות

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

לנסות להביע אהבה וכבוד
לכל אחד מההורים בדרך הכי
מתאימה. ברכה לבשו"ט בכל.

רגע תמיד). את צריכה להמשיך
בדרך עד עתה לא לקחת צד
במריבה בין ההורים ובד בבד

שלך על הזולת, לאחל לכולם
הצלחה כו' ולהודות לה' על כל
מה שהוא נותן לך בכל יום ובכל

התנועה והחם שנוֹלֵד מִמֶּנָּה קֶצֶת מעִיִּפִּים אוֹתִי, וְאֲנִי מַעֲדִיף קֶצֶת לְהַרְגֵּעַ בַּפֶּנֶה הַשְּׂקֵטָה וְהַקְרִירָה.

החם הנוֹלֵד מִתְנוּעָה מְגִבֶּרֶת וְהַקֹּדֶר הַמְרָגֵשׁ בַּעֲת הַכּוּוֹץ מִלְמָדִים אוֹתִי שֶׁנִּיֵּהֶם עַל שְׁנֵי מַצְבֵי רוּחַ שׁוֹנִים אֲצָלִי. החם מְבִטָא מַצֵּב רוּחַ פְּעִיל וְתוֹסֵס וְאֵלּוּ קֹדֶר מְבִטָא מַצֵּב רוּחַ יִשְׁנוֹנִי וְאֲדִישׁ.

מָה מֵהֶם עָדִיף? מִסְתַּבֵּר שֶׁבִּשְׁנֵי הַמַּצְבִּים הַלָּלוּ יֵשׁ טוֹב וְיֵשׁ גַּם הַפָּכוֹ.

החם הַחַיּוּבִי הוּא הַתְּסִיסָה שֶׁיֵּשׁ לִי לְדַבָּרִים טוֹבִים. כֹּאֲשֶׁר הִיָּה הַפֶּעַל שֵׁם טוֹב מְבָרֵךְ יְלָדִים הִיָּה מְנִיחַ אֶת יָדוֹ עַל לִבָּם וּמֵאֲחֵל: "שֶׁתְּהִיָּה יְהוּדֵי חֵם", כִּי קִדְשָׁה הִיא מוֹקֵד שֶׁל אֵשׁ לוֹהֶטֶת. בָּלִנוּ מְכִירִים אֶת תְּנוּעוֹת יָדָיו הַנִּמְרָצוֹת שֶׁל הַרְבֵּי מְלִיבָאוּיִטֵּשׁ — מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה בַּתְּנוּעָה סְבוּבִית — בְּשָׁעָה שֶׁהִיָּה מְעוֹדֵד אֶת הַחֲסִידִים בְּמִשְׁךְ הַשִּׁירָה בַּהֲתוֹעַדוּיוֹת. אֶת הַחֲמִימוֹת הַקְּדוּשָׁה אֲנִי מְכִיר גַּם אֲצָלִי — אֶפְשָׁר לְלַמֵּד וְאֶפְשָׁר לְלַמֵּד. אֶפְשָׁר לְלַמֵּד בְּמֶרֶץ וּבַהֲתַלְהָבוֹת וְאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת אֶת אוֹתוֹ הַדָּבָר כִּכָּה סֵתֶם, בְּעִיפּוֹת וּבְחוֹסֶר חֶשֶׁק, רַק כִּי צָרִיךְ. זֹהִי חֲמִימוֹת בְּקִדְשָׁה.

וְיֵשׁ גַּם חֵם לֹא-טוֹב, שְׁלִילִי. זֶהוּ הַחֵם שֶׁל הַתְּאוּוֹת הַשּׁוֹנוֹת שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בִּלְבָב. יֵשׁ לִי בַּפֶּתָה חֶבֶר שָׂאף פֶּעַם לֹא מִתְעַצֵּב, רַק כְּשֶׁמְעַצְבָּנִים אוֹתוֹ... אַתֶּם בָּטַח מְבִינִים לְבַד. כִּשְׁהוּא מִתְרַגֵּז עַל מִישֵׁהוּ אֲנִי לֹא מְמַלִּיץ לָכֶם לַעֲמֹד בַּסְבִּיבָה שְׁלוֹ. הַפָּנִים שְׁלוֹ נַעֲשׂוֹת אֲדָמוֹת כְּמוֹ

מְגִיעַ מִיָּד לְתַקָּן, וְלִמְוֶרָה שְׁלָנוּ לֹא נוֹתְרוּ הַרְבֵּה בְּרוּרוֹת. הוּא הִיָּה מְכָרֵחַ לַעֲצֹר מִדִּי פֶּעַם אֶת הַשְּׁעוֹר לְכַמָּה דְּקוֹת שֶׁהַקְּדִישׁ לְקַפִּיצוֹת בְּמָקוֹם לְחֲמוּם הַתְּלִמִּידִים הַקְּפוּאִים. מָה מְלַמֵּד אוֹתִי הַמְּקָרָה? שֶׁחֵם קָשׁוּר עִם תְּנוּעָה וְתַזּוּזָה, וְלָכֵן כֹּאֲשֶׁר קִפְצָנוּ בְּמָקוֹם הוֹלִידָה הַתְּנוּעָה בְּתוֹךְ גּוּפֵנוּ חֵם. נִסּוּ בְּעֶצְמָכֶם: שִׁפְשֹׁפוּ בְּמֶרֶץ וּבְמַהֲרִיּוֹת אֶת כַּף הַיָּד עַל גְּבִי שְׁרוּוֹל הַיָּד הַשְּׂנִיָּה בַּתְּנוּעָה עֲקִבִּית, קְדִימָה וְאַחֲרָה, וְתִרְגִּישׁוּ אֶת הַחֵם הַמִּתְגַּבֵּר בְּמָקוֹם בּוֹ נוֹגְעוֹת הָאֲצָבָעוֹת בַּבֶּגֶד.

הַקָּשֶׁר בֵּין חֵם וְתְנוּעָה הוּא בְּרוּר. כֹּאֲשֶׁר לֹא-עָלִינוּ אָדָם מֵת הַסִּימָן הַבּוֹלֵט לָכֶּה הוּא חֶסֶר הַתְּנוּעָה שְׁלוֹ — הוּא שׁוֹכֵב דּוֹמָם — וְהַסִּימָן הַבָּא הוּא אֲבוֹד חֵם גּוּפוֹ. לְעִמָּת זֹאת, כֹּאֲשֶׁר יֵשׁ בְּתוֹכִי חַיּוֹת אֲנִי מְרַגֵּשׁ אוֹתָהּ בַּתְּנוּעָה. אֲנִי מִתְרַגֵּשׁ וּמִתְלַהֵב, הַלֵּב שְׁלִי פּוֹעֵם בְּמַהֲרִיּוֹת, וְזֶה סִימָן שֶׁהוּא מִתְנוּעֵעַ — מִתְפּוֹץ וּמִתְרַחֵב — וְאֲנִי אֲחֲרִיו יוֹצֵא לַפְּעִילוֹת.

תַּחֲמוּלִּים לְכִפְרָא

הָאֵם אָנוּ אוֹהֲבִים רַק חֵם? לַפְּעָמִים דּוֹקָא הַקֹּדֶר מְסַפֵּק לָנוּ תַּחוּשָׁה נְעִימָה וּמְקַלָּה, וְזֶה כֹּאֲשֶׁר בַּחוּץ שׁוֹרֵר עִמָּס שֶׁל חֵם. אִין כְּמוֹ לְהַכְנִס בָּיוֹם קִיץ לוֹהֵט לְחֹדֶר מְמֻזָּג הֵיטֵב וְלִשְׁתוֹת כּוֹס מַיִם קְרִים מִהַקּוֹלֶר. בְּעֶצֶם עָדִיף אֲרִטִּיק... מָה קוֹרָה לִי בְּמַכַּת הַקֹּדֶר הַנְּעִימָה הַזֹּאת? אֲנִי מִתְפּוֹץ, וְהַפֶּעַם לְהִנָּאֲתִי. כּוֹ, לַפְּעָמִים

דם הוא בוחר להביא אותה דוקא על היאור. מדוע? כי המים הקרים הם סמל הקרירות של מצרים, הקרירות לכל דבר שבקדשה. פרעה הרשע ברב אדישותו מעז להקשות "מי ה' אשר אשמע בקלו?". את הקרירות הזו יש לשבר, להביא עליה 'מפת חם'. ולהדליק אותה בחמימות והתלהבות של קדשה.

לעמית זאת, הצפידע היא בעלת תכונה הפוכה. היא מבטאת את הקרירות הטובה, זו שמרסנת את ההתלהבות הרעה. כמו בבריאת העולם, מי היאור הקרירים עצמם היו אלו שהשריצו את המוני הצפידעים, ואלו עלו על בתי המצרים ומלאו אותם. מה היתה פעלת הקומנדו של סירת הצפידעים? האמיצות שבהן קפצו הישר לתוך תנוגי מצרים הלוחטים והנחיתו עליהם 'מפת קד'. ממפת צפידע אנו לומדים כיצד יש לפעל במסירות גדולה לקרור החם המדמה, חם התאוות הרעות.

שנוזה לדעת תמיד מתי לחמם ומתי לקרר!
שבת שלום ומברך!

5'

עגבניה והוא מתחיל להשתולל. זה נקרא חם לא-טוב. לפעמים ההתלהבות והחם באים בצורה קצת שונה. למשל, להתלהב מאיזה ממתק חדש. לא שאני נגד ממתקים. האכילה שלהם בשבת היא אפילו חלק ממצות ענג שבת, אבל כשאני מתלהב מהם זה לא תמיד בגלל המצוה החשובה...

חמם וקרר בקדשה

אתם יודעים, בכל מזגן מתקן ושת חם (טרמוסטט) שתפקידו למדד את רמת החם בחוץ ועל פי זה לקבע מתי לעצור או להפעיל את פעלת החמום בחרף או את פעלת הקרור בקיץ כדי לשמור על רמת חם קבועה. גם לחם הגוף שלנו יש מרכז פקוד דומה. הוא נמצא במח, ותפקידו הוא למדד את רמת החם בגוף ולושת אותה בהתאם.. ובנפש? שתי המפות הראשונות – דם וצפידע – מלמדות אותנו על ושות החם והקר בקדשה. הדם מבטא את הפעילות והחמימות (זוכרים את צבע הפנים של הילד הכועס?). כאשר ה' מביא על מצרים את מפת

הגיע הזמן לצאת לשליחות!

הנשמות שלנו יורדות לעולם הזה בשליחות ה', וכל אחד מקבל שליחות מיוחדת בחייו. לכאורה, יש לי את כל הסיבות לסרב לשליחות – היא קשה, נראית לי גדולה ממידותי, ספק אם אצליח לסיים אותה, ויש לי גם חשש שעם כל הגסות והישות שלי אזיק במקום להועיל.

ובכל זאת, ה' יודע מה שהוא עושה – כשהוא נותן לי את השליחות שלי עלי לקבל אותה. גם אם נראה לי, ברוב ענוה, שאיני כדאי ואיני ראוי – צריך להתבטל עוד יותר לרצון ה' ולקבל בשפלות את ההחלטה שלו על השליחות, 'לעשות בתוכי מקום' שה' יכול דרכו להתגלות ולפעול במציאות.

גם בחיי הפרט וגם בחיי הכלל השליחות נתקלת בתחלה בקשיים, נדמה שהדרך קשה ואפילו בלתי רצויה – אולי, כפי שחששתי, אני המזיק? צריך לדעת שאמנם יתכנו קשיים הנובעים מהחסרונות שעלי לתקן, אבל אם ה' נתן לי את השליחות בסופו של דבר אני יכול לבצע אותה. פעמים רבות ההתנגדות מעידה דווקא על התקדמות, מגלה שיש אור שצריך להתגלות ולהתפרסם על רקע החושך. אפשר להסתכל על כל קושי כ"עת מלחמה" בדרך ל"עת שלום", כעל חבלי לידה שעם כל צערם מבשרים את לידת הגאולה הקרבה ובאה.

השיעור המרכזי בגליון השבוע עוסק בקבלת השליחות, בסכנות שבהיסוס ובסירוב ובהתמודדות עם הקשיים הראשוניים שמלווים כל שליח (לצד לא-מעט נגיעות אקטואליות – בשיעור עצמו וגם בגילוי-דעת שמתייחס לעסקת החטופים).

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ
ו	א	ב	י	ט
נ	פ	ל	א	ו
ת	ר	ת	ו	ר